

ΠΑΝΔΘΗΝΔΙΑ

ΕΤΟΣ ΙΑ' 15-31
ΙΟΥΛΙΟΥ 1911

ΚΑΛΟΚΑΙΡΙΝΑΙ ΑΘΗΝΑΙ

Υπάρχουν, ως γνωστόν, Ἀθηναῖοι πού τὸ καλοκαίρι ἐγκαταλείπουν τὰς Ἀθήνας. Ὄταν δὲν τὸ κάμνουν ἀπὸ ἀνάγκην, διὰ λόγους ὑγείας ἢ οἰκονομίας, χάριν ἐδικῶν λουτρῶν κτλ., τὸ κάμνουν ἀπὸ κακῆν συνήθειαν καὶ ἀπὸ μίμησιν. Ἀνήκουν εἰς τὴν τάξιν τῶν ἀνθρώπων, οἱ ὅποιοι δὲν μεταχειρίζονται καλοκαιρινὴν διμυρέλλαν, διότι δὲν τὸ συνειθίζον καὶ οἱ Παρισινοί. Κ' ἐπειδὴ οἱ Παρισινοὶ ἐγκαταλείπουν τὸ καλοκαίρι τὸ Παρίσι, ἐγνοοῦν καὶ αὐτοὶ νὰ φεύγουν ἀπὸ τὰς Ἀθήνας. Ἄν ἦσαν ὅμως λογικώτεροι, καὶ διμυρέλλαν δὲν θὰ ἐντρέποντο νὰ κρατοῦν μὲ τέτοιον ἥλιον, καὶ ἀπὸ τὰς Ἀθήνας δὲν θὰ ἔφρευγαν, παρὰ μόνον ἕως τὸν χειμῶνα. Ἀντιθέτως, βλέπετε, πρὸς τὰ συμβαίνοντα εἰς τὸ Παρίσι καὶ εἰς κάθε εὐρωπαϊκὴν μεγαλόπολιν πού πιθηρίζουν, ἡ ζωὴ τῶν Ἀθηνῶν τὸν χειμῶνα νυστάζει καὶ κοιμάται. Ἄν ἡ μιγάς, ἡ εὐρωπαϊκὸ-ανατολίτικη, ἡ μικρομεγάλῃ αὐτῇ πόλις ἀξίζη τίποτε καὶ εἶνε ἱκανὴ νὰ δώσῃ μίαν χαράν, μίαν τέρψιν εἰς τὸν κάτοικον, εἶνε τώρα τὸ καλοκαίρι. Ἔτσι τὸ θέλει τὸ κλίμα πού πλάττει τοὺς ἀνθρώπους. Ἀπὸ τὴν πρώτην ζέστην τῆς ἀνοιξέως πού θὰ κάμῃ ἀνεκτὸν τὸ ὑπαίθρου καὶ τὴν νύκτα, αἱ Ἀθηναῖοι περιβάλλονται μίαν λαμπράν, φωτεινὴν, ἑορτάσιμον ὄψιν, — στολὴν ὅς ποῦμε καλύτερα, — πού δὲν τὴν ἀφίνουν παρὰ μὲ τὸ πρῶτον νυκτερινὸν ψύχος τοῦ φθινοπώρου. Εἶνε, κατὰ τὴν καθιερωμένην φράσιν τῶν χρονογράφων, ἡ ὥραία καὶ ἀπέραντος «βασιλεία τοῦ ὑπαίθρου». Εἶνε αἱ καλοκαιριναὶ Ἀθηναί, ζωηραὶ, φωταυγεῖς, πολυθόρυβοι, ἀκόμητοι, ἡμερονύκτιοι, ἀκούραστοι, εὐτυχεῖς.

Ἡ ἀλήθεια εἶνε, ὅτι ὑπάρχει καὶ μία πρόληψις, χρησιμεύουσα ὡς πρόφασις εἰς τοὺς ἀποδημοῦντας; ὅτι τὸ καλοκαίρι εἰς τὰς Ἀθήνας

κάμνει ζέστην «ἀφόρητον». Φαντασθῆτε ὅμως ἂν εἶνε δυνατὸν αὐτὸ εἰς ἓνα τόπον, ὃ ὁποῖος ἀπέχει μόνον δραχ. 1,50 ἀπὸ τὸ βουνὸν καὶ μόνον λεπτὰ 50 ἀπὸ τὴν θάλασσαν! Ὅσον δηλαδὴ στοιχίζει ἡ σιδηροδρομικὴ μετάβασις εἰς τὴν Κηφισιᾶν καὶ εἰς τὰ Φάληρα. Καὶ φαντασθῆτε ἀκόμη ἂν εἶνε δυνατὸν νὰ σταθῇ τέτοια συγκοινωνία δι' ἓνα τόπον, εἰς τὸν ὁποῖον ὅσον φλογερά καὶ ἂν εἶνε ἡ ἡμέρα, ἡ νύκτα ὅμως εἶνε πάντοτε ὁροσερὰ καὶ ἀμβροσία. (Νὰ σὰς ἐξομολογηθῶ τὴν ἁμαρτίαν μου, «ἀμβροσία» καλὰ καλὰ τί θὰ πῆ δὲν εἰξεύρω μού φαίνεται ὅμως ὅτι ἡ λέξις, ὡς ἦχος, ἔχει πολὺ χρῶμα, φῶς, ἄρωμα καὶ ὁροσιάν, καὶ ὅτι εἰμπορεῖ κανεὶς ἀξιόλογα νὰ χαρακτηρίσῃ μὲ αὐτὴν τὴν ἀττικὴν νύκτα, ὅπως ἄλλως τε συχνὰ τὸ συνειθίζον). Τὸ πρηνόμιον αὐτὸ τῶν ὁροσερῶν νυκτῶν ὀλίγη ἑλληνικαὶ ἔξοχα, ἀπὸ ἐκείνας εἰς τὰς ὁποίας «καταφεύγουν» οἱ Ἀθηναῖοι, τὸ ἔχουν. Καὶ ἂν ὑπάρχῃ παραδοξολογία, εὐφρολογία, πού νὰ τὴν χειροκρότησα ὡς ἐκφράζουσιν μίαν ἀλήθειαν, εἶνε τὸ πασίγνωστον ἐκεῖνο πού εἶπε κάποτε ὁ κ. Μπάμπης Ἀννίνος, ὅτι, τὸ καλοκαίρι, τὸ ὁροσερώτερον μέρος τῆς Ἑλλάδος εἶνε... ἡ πλατεῖα τῆς Ὁμονοίας.

Νομίζετε ὅτι εἶνε καμία ὑπερβολή; Τώρα πού σὰς γράφω, μεσοκοπεῖ σχεδὸν ὁ Ἰούλιος, μεσοκοπεῖ ἡ ἡμέρα καὶ τὸ γραφεῖον μου, δὲν ἀπέχει οὔτε ἑκατὸν βήματα ἀπὸ τὴν πλατεῖαν τοῦ κ. Ἀννίνου. Καὶ ὅμως εἰμπορῶ ἀκόμη νὰ κάθωμαι εἰς μίαν πολυθρόναν μὲ μάλλινον μαξιλάρι, νὰ φορῶ ὀλόκληρον τὴν στολὴν μου καὶ νὰ μὴν ἔχω ἀνοικτὸν παρὰ τὸ παράθυρον τοῦ δρόμου, μὲ τὸ στόν κατεβασμένον διὰ τὴν ἀντηλιάν. Ἄν ἀνοιξῶ τὴν ἀντικρινὴν θύραν, τὸ ρεῦμα θὰ εἶνε δυνατώτερον καὶ... ψυχρότερον.

ἀφ' ὅτι χρειάζεται. Ἀρκοῦμαι νὰ τὸ σχηματίζω ἐρήμην εἰς τὴν τραπεζαρίαν καὶ νὰ ἐκθέτω εἰς αὐτὸ τὰ αἰγινητικά κανάτια, πού κρυόνουν ἀκόμη τὸ νερὸν καλύτερ' ἀπὸ παγωνίεραν. Τὸ θερμομέτρον μου ὑπὸ σκιάν δείχνει μόλις 23° Ρεωμύρου. Καθόλου παράδοξον, ἀφοῦ, — τὸ μόνον παράδοξον εἶνε ἴσως αὐτό, — προχθές ἔβρεχεν ὅλην τὴν νύκτα. Ὡρισμένως λοιπὸν δὲν εἶνε διὰ ναυτοκτονήσῃ κανεῖς! Δὲν ἀρνοῦμαι, ὅτι ἔρχονται καὶ ἡμέραι, κατὰ τὰς ὁποίας ἡ διαμονὴ εἰς δωμάτιον χωρὶς ρεῦμα ἢ χωρὶς βεντιλιαν, εἶνε ἀδύνατος. Ἀλλ' αἱ ἡμέραι αὐταὶ τοῦ ἀθηναϊκοῦ καλοκαιριοῦ, αἱ πράγματι «ἀφόρητοι», εἶνε μετροημένα, ὅπως σχεδὸν κ' αἱ χιονισμένοι ἡμέραι τοῦ χειμῶνος. Καὶ τὸ νάρνηται κανεῖς, χάριν τῶν ὀλίγων αὐτῶν, τὴν δροσιάν καὶ τὴν διασκεδάσιν τῶν ἄλλων, ὅλην τὴν ὥραιαν κ' εὐτυχισμένην αὐτὴν ζωὴν τοῦ καλοκαιριοῦ μας, διὰ νὰ ταλαιπωρηθῇ, νὰ πλήξῃ καὶ νὰ ψηθῇ ἐπὶ μῆνας εἰς μίαν ἔρημον καὶ ἀμφίβολον ἔσοχην, εἶνε τὸ ὀλιγώτερον ἀνοησία.

Ἄλλὰ τὸ ὅτι δὲν ἐρημῶνονται τὸ καλοκαίρι αἱ Ἀθηναίαι, σημαίνει ὅτι ὀλίγοι σχετικῶς Ἀθηναῖοι ἔχουν τὴν κακὴν αὐτὴν συνήθειαν. Οἱ περισσότεροι, καὶ ἂν ἔχουν τὴν πρόληψιν, δὲν ἔχουν ἴσως τὰ μέσα. Τὸ βέβαιον εἶνε, ὅτι ὁ πληθυσμὸς τῶν Ἀθηνῶν ὄχι μόνον δὲν ἐλαττώνεται τὸ καλοκαίρι, ἀλλὰ καὶ αὐξάνει. Διότι τοὺς φεύγοντας ἀντικαθιστοῦν μὲ τὸ παραπάνω οἱ ἐπιστρέφοντες, οἱ ἐρχόμενοι ξένοι, οἱ ἐπαρχιώται κυρίως, πού πετιοῦνται συχνὰ ὡς τὴν πρωτεύουσαν, μὲ τὴν παραμικρὰν πρόφασιν «ὑποθέσεως», καὶ μένουσιν διὰ νὰ διασκεδάσουν. Φέτος μάλιστα, ἢ παράτασις τῶν ἐργασιῶν τῆς Αἰτλικῆς Βουλῆς διατηρεῖ τὸ ρεῦμα τῶν ξένων ζωηρότερον. Τὰθηναϊκὰ ξενοδοχεῖα εἶνε γεμάτα ὅπως τὴν ἀνοιξὴν μὲ τοὺς περιηγητάς. Καὶ τὰ θέατρα, μολοντί πολυἀριθμὰ, δὲν εἰμποροῦν νὰ παραπονοῦνται διὰ κενάτια. Κάθε βράδῳ ὅλα ἔχουν κόσμον καὶ... εἴσπραξιν (τὸ προσθέτω, διότι μόνον εἰς τὰς Ἀθήνας συμβαίνει κάποτε τὰ θέατρα νὰ ἔχουν κόσμον χωρὶς εἴσπραξιν...). Ἡ Νέα Σαγηνή π. χ. ἐπὶ ἕνα μῆνα τώρα, μὲ τὰ «Παναθηναῖα», εἰσπράττει ἄνω τῶν χιλίων δραχμῶν καθ' ἑκάστην, τὸ ὁποῖον σημαίνει «πιέναν ἀγρίαν». Εἰς τὴν ἀρχὴν τῆς σαζῶν τὸ ἴδιον ἐγένετο εἰς τὸ θέατρον τῆς Κυβέλης, τὸ ὁποῖον γενικῶς ἐργάζεται καλύτερ' ἀπ' ὅλα. Ἀλλὰ καὶ τὸ Ἀττικὸν τῆς Μαρίκας Κοτοπούλη, ὁσάκις τουλάχιστον διδῆ ἐλευστικὸν ἔργον, εἶνε γεμάτον.

Ἐν γένει τὸ ὑπαίθριον θέατρον δίδει τὸν τόνον εἰς τὴν ἀθηναϊκὴν αὐτὴν ζωὴν. Αἱ Ἀθηναῖοι ζοῦν τὸ καλοκαίρι διὰ τοῦ θεάτρον καὶ διὰ

τὸ θέατρον. Θὰ ἔλεγεσθε ὅτι δὲν ἐργάζονται ὅλην τὴν ἡμέραν, παρὰ διὰ νὰ θεατρισθοῦν τὸ βράδῳ. Καὶ αὐτοὶ οἱ κάτοικοι τῶν περιχώρων, οἱ παραθερίζοντες μονίμως εἰς τὰ Φάληρα καὶ τὴν Κηφισίαν, αὐτοὶ ἀκόμη οἱ Πειραιῶται, θὰ ἔλθουν εἰς τὰς Ἀθήνας μίαν ἢ δύο φορές τὴν ἑβδομάδα, διὰ νὰ ἴδουν θέατρον. Δὲν ὑπάρχει δὲ κάτοικος τῆς πόλεως, πού νὰ μὴ ἀπολαμβάνῃ πέντε τουλάχιστον παραστάσεις τὴν ἑβδομάδα, ἐκτός, ἐννοεῖται, τῶν καθημερινῶν τσαμπαζήδων. Ὑπάρχουν δὲ θέατρα δι' ὅλα τὰ γούστα καὶ δι' ὅλα τὰ βάλαντια. Ἀπὸ τὰ προμνηθέντα ἀριστοκρατικά, τοῦ καλοῦ κόσμου τὰ θέατρα, ὅπου μία καλὴ θέσις στοιχίζει μὲ τὸ πουργουὰρ ἐν πεντόφραγκον, ἕως τὰ θεατρῶνα τῶν συνοικιῶν, ὅπου εἰσέρχεται κανεῖς μὲ πενήντα καὶ μὲ εἴκοσι λεπτά. Κατὰ τοὺς μετριωτέρους ὑπολογισμούς, τὰ καλοκαιρινὰ θεάματα τῶν Ἀθηνῶν καὶ τῶν περιχώρων, μικρὰ καὶ μεγάλα θέατρα, κινηματογράφοι, ἀνδρεικέλλα, παραγκιόζηδες καὶ ταράντella, — γενικῶς πλέον ὀνομασία, ἢ ὁποία σημαίνει κάθε ἐξέδραν καφενεῖον, ἐπὶ τῆς ὁποίας ἐκτελοῦνται χοροὶ, ὄσματα, ἀκροβασίαι καὶ μουσική, — ἀνέρχονται εἰς εἴκοσι καὶ πέντε!

Ὅλα αὐτὰ τὰ κέντρα, κατεσπαρμένα εἰς μίαν πόλιν σχετικῶς μικρὰν, ἀπὸ τὴν δύσιν τοῦ ἡλίου, διὰν ἀφηνεῖται ἡ χαρακτηριστικὴ αὐτὴ ζωὴ, ἕως τὴν μισὴ μετὰ τὰ μεσάνυχτα, ὅταν ἀρχίζῃ κάπως ἡ νυκτερινὴ ἡσυχία, λάμπουν φωταγωγημένα καὶ θορυβοῦν πολυἀνθρώπων. Γυρλάνται, ἀστέρια, πινακίδες, γλόμποι, ἠλεκτρικοὶ προβολεῖς, φανοὶ γκαζιῶν καὶ ἀσετυλίνης, σχηματίζουν παντοῦ φωτεινὰ νεφελώματα, ὑψοῦμενα πανηγυρικῶς εἰς τὴν γαληνιαίαν ἀτμόσφαιραν τῆς πόλεως καὶ ἀποκρύπτοντα τοὺς ἀστέρας τοῦ οὐρανοῦ. Ἐπειτα, σιγὰ - σιγὰ, σβύνουν ὅλα, καὶ ἡ ζωὴ, ὁ θόρυβος, τὸ φῶς καὶ ἡ κίνησις, περιορίζεται εἰς τὴν Ὀμόνοϊαν καὶ τὰ Χαντεῖα. Ἐκεῖ κατασταλαζοῦν οἱ πλέον νυκτόβιοι ἀπὸ τοὺς θαμῶνας τῶν θεάτρον, ἐνῶ οἱ σιδηρόδρομοι καὶ τὰ τράμ ἀποβιβάζουν ἐκείνους πού ἐπέρασαν τὴν βραδυάν των εἰς τὸ Φάληρον, εἰς τὴν Κηφισίαν ἢ εἰς τὴν Ἀλυσίδα. Ἀλλὰ δὲν σκοπεῖν νὰ κοιμηθοῦν ἀπὸ τώρα... Θὰ συμπληρώσουν τὸ γλέντι των εἰς τὸ γαλακτοπωλεῖον ἢ τὸ ζυθοπωλεῖον, εἰς τὸ «Πανελλήνιον» ἢ εἰς τὰ «Βουστάσια». Καὶ θὰ μένουσιν ἐκεῖ ἀργά, μὲ τοὺς συστηματικὸς ξενύκτηδες τῆς Ὀμονοίας, τῆς ὁποίας πολλὰ καταστήματα, μὲ τὴν ἄδειαν τῆς Ἀστυνομίας, — καὶ κάποτε χωρὶς αὐτὴν, — διανυκτερεύουν. Ἡ ποιικιλία αὐτῆ, ἡ πολυκοσμία, ἡ ζωηρότης, ἡ κίνησις, ἡ χαρὰ τῆς ζωῆς, ἂν θέλετε, τὸν χειμῶνα εἶνε πράγματα ἀγνώστα. Δὲν εἰμπορεῖ νὰ εἰπῇ κανεῖς ὅτι ἐγνωρίσατε τὰς Ἀθήνας μας, ἂν δὲν ἔξησεν ἐδῶ

ὀλίγους μῆνας τὸ καλοκαίρι. Πολὺ δὲ ὀλιγώτερον ἂν δὲν παρευρέθη εἰς μίαν ἐνδιαφερόμεσαν πρώτην ἑλληνικὴν ἔργον, μετὰ ἢ ἄνευ μαξιλαρώματος, τὸ ὁποῖον, — αὐτὸ μόνον ἀρκεῖ διὰ νὰ ἐννοήσετε τὴν τεραστίαν διαφορὰν, — τὸν χειμῶνα δὲν συμβαίνει ποτέ.

Ὁ Κολλέ, Παρισινὸς τοῦ Παρισιοῦ αὐτός, χαρακτηρίζων κάποτε τὴν προσφιλή του πόλιν, εἶπεν ὅτι εἰς ὅλους τοὺς ἀνθρώπους τοῦ κόσμου εἶνε ἐπίσης προσφιλὴς, διότι ἡ ἀτμόσφαιρά της περιέχει τρόπον τινὰ μόρια ἀπὸ ὅλας τὰς ἀτμόσφαιρας τοῦ κόσμου. Κάθε ξένος, εὐρισκόμενος εἰς τὸ Παρίσι, νομίζει ὅτι εὐρίσκεται εἰς τὸν τόπον του. Καὶ κατανοοῦν νὰ νοσταλγοῦν τὰ παρισινὰ βουλεβάρτα, μὲ τὸν ἴδιον λόθον, τόσον ὁ Βεδουίνος, ὁ ρεμβάζων εἰς τὴν φλογερὰν ἔρημον πρὸ τῆς σπηγῆς του, ὅσον ὁ ρώσος Μέγας Δούξ, ὁ Βογυάρος καὶ ὁ Μαχαραγιάς. Κάτι τέτοιον συμβαίνει καὶ μὲ τὰς Ἀθήνας, τὸ μικρὸν αὐτὸ Παρίσι τῆς Ἀνατολῆς. Ἡ ζωὴ των κατήνησεν ἕνα ποιικιλώτατον μωσαϊκὸν καὶ ἡ ἀτμόσφαιρά της ἕνα κράμα. Κάθε ξένος, κάθε ἐπαρχιώτης, εὐρίσκει εἰς αὐτὴν τὰ μόρια πού τοῦ χρειάζονται διὰ νὰναπνεύσῃ μὲ ἄνεσιν καὶ ἡδονήν. Καὶ τὸ καλοκαίρι πού ἡ κίνησις εἶνε τόσον ζωηρά, τὸ φαινόμενον εἰμπορεῖ νὰ παρατηρηθῇ καλύτερα. Θὰ τὸ ἔλεγε κανεῖς «κοσμοπολιτισμὸν» ἂν δὲν ἐφοβεῖτο μήπως ἡ λέξις ἔχη μεγάλας ἀξιώσεις. Ὅλα ὅμως εἶνε σχετικά, καὶ ὅταν συγκρίνωμεν τὰς Ἀθήνας μὲ τὸ Πα-

ρίσι, δὲν σημαίνει ὅτι λησιμονοῦμεν τὰς ἀναλογίας. Τὸ βέβαιον εἶνε, ὅτι ἡ μικρὰ μας πρωτεύουσα ἔχει σήμερον ἀπ' ὅλα. Ὁ Εὐρωπαῖος εἰμπορεῖ νὰ εἰσῇ εἰς αὐτὴν γωνίας ἐντελῶς εὐρωπαϊκάς καὶ νὰ ζῆσῃ σὰν ἐπὶ σπιτί του ὁ ἀνατολίτης ἐπίσης, ὁ ρωμηὸς ἐπαρχιώτης ἐπίσης. Ἐξαίρετα, ἀπὸ τὰ εἰκοσιπέντε αὐτὰ καλοκαιρινὰ κέντρα τῆς διασκεδάσεως, εἰμπορεῖ καθένας νὰ ἐκλέξῃ τὴν διασκεδάσιν τοῦ γούστου του. Οἱ ἴδιοι οἱ Ἀθηναῖοι πολλάκις, οἱ ὁποῖοι εἶνε μιγάδες, εὐρίσκονται εἰς φοβερὰν ἀμχανίαν ἐκλογῆς. Διότι ὁ ἀμάνες ἐνὸς λαϊκοῦ καφεσάνταν ἢ οἱ μεζέδες καὶ τὰ σαντούρια μῆς ταβέρνας τοῦ Θεσείου, τοὺς ἐλκύουν ὅσον μία παράστασις τῆς Κυβέλης μὲ ἔργον τῶν Δε-Φλέρς καὶ Καγιαβὲ ἢ ἕνα γεῦμα μὲ μόνον εἰς τὴν Γκράντ Μπρετάνιε.

Ὅπωςδὴποτε, ὅλα αὐτὰ εἶνε διασκεδαστικά καὶ πονθενά, ἐντὸς τοῦ Βασιλείου καὶ τῶν διόρων τουλάχιστον χωρῶν, δὲν τὰ εὐρίσκετε βέβαια. Ἄν ἐρωτᾶτε τώρα καὶ διὰ τὴν ὑγείαν μας, μάθετε ὅτι εἶνε θηριώδης. Μὲ ὅσα λέγουσιν κατὰ τοῦ νεροῦ, τῆς ζέστης καὶ τῶν φρούτων, αἱ μεγάλα ἐπιδημῖαι μόνον τὸν χειμῶνα μαστίζουσιν τὰς Ἀθήνας. Τὸ καλοκαίρι ἐδῶ εἰμπορεῖ νὰ εἶνε κανεῖς ἀσφαλὴς καὶ νὰ τρώγῃ ἀφόβως τὰ κεράσια καὶ τὰ βερύκοικα τῆς λεπτογείου Ἀττικῆς, πού εἶνε ὀρισμένως τὰ ὠραιότερα τοῦ κόσμου. Ἐκτός πλέον ἂν ἔλθῃ ἡ χολέρα ἀλλὰ φαίνεται, ὅτι δὲν τὸ ἔχει σκοπὸν.

ΓΡΗΓΟΡΙΟΣ ΞΕΝΟΠΟΥΛΟΣ

ΣΤΗ ΦΩΤΕΙΝΗ ΣΑΝΤΡΗ *

Σὲ μίαν ὥραιαν ἔμπνευσί σου,
σὲ μῆς χρυσῆς στιγμῆς του τῆ φεγγοβολῆ,
ἀπὸ τοὺς κόσμους τῶν ὄνειρων σὲ καλεῖ
μέσ' σι' ἀνθοστόλιστο νησί του
ὁ ποιητὴς πατέρας σου.

Καὶ σύ, ὦ οὐρανία Φωτεινῆ,
κατέβης ἀπ' τῆ σφαῖρα σου
τὴν ἀγερόπλαστη καὶ γαλανῆ.
Κ' ἔλαμψες ὡσάν ἄγγελος ἀγνόητος
καὶ ὡσάν ἄστρον ὠραιότητος
στὸν κόσμον τοῦτον τὸν ἀπατηλόν,
πού μέσ' στὰ κάλλη, στὰ λουλούδια καὶ στολίδια του,
παραμονεύουσε φαρμακερὰ τὰ φῖδια του.

* Ἀπηγγέλθη ὑπὸ τοῦ ποιητοῦ εἰς τὸ θέατρον Κυβέλης τὴν 24 Ἰουνίου 1911 κατὰ τὴν 50ὴν παράστασιν τῆς «Φωτεινῆς Σάντρης».

Και σ' εφαρμάκεψαν. Σ' ἐφλόγισαν τῆς γῆς οἱ πόθοι.
 Ἄλλὰ στῆς γῆς μας τὸν πηλὸν
 ἢ ἀγγελικὴ φτερούγα σου δὲν ἔλασπώθη.
 Κι' ὅταν μιὰν ὄραν ἐξαλλοστῆ ἢ ψυχὴ σου,
 γοητευμένη ἀπὸ τὸν πλάνον πειρασμόν,
 τότε μὲ πόνου στεναγμὸν
 σοῦ παραστάθηκεν ὁ ποιητῆς σου.
 Μέσ' ἀπὸ τὸν ἀγῶνα σου μ' ἀγάπην σὲ ἀρπάζει
 καὶ στῆς ἀγίας Τέχνης τὸν βῶμόν σὲ θυσιάζει.

Δὲν σ' ἄφησε στὴν ἀχαρῆ κοινῶν ἀνθρώπων μοῖρα,
 νὰ ζῆς καὶ νὰ μεραίνεσαι στὴ μαύρη λησμονιά,
 καὶ ν' ἀποθάνῃς ἄδοξη σὲ μιὰ τῆς γῆς γωνιά.
 Μὲ τῆς θυσίας σ' ἔντυσε τὴ φωτερὴ πορφύρα,
 σ' ἐστόλισε μὲ στέφανο μαρτυρικὸ,
 σ' ἀνύψωσε σὲ κόσμον ἰδανικόν.
 Ἐκεῖ πού ζοῦνε σὲ φωτὸς καὶ ἀρμονίας κύματα
 τῶν ποιητῶν τ' ἀθάνατα δημιουργήματα.

Ἄν ἡ ζωὴ στὸν κόσμον αὐτὸν σὰν ὄνειρο διαβαίνει,
 ἢ Τέχνη εἶν' ὄνειρο ζωῆς, πού στὸν αἰῶνα μένει.
 Κι' ὅταν τῆς Τέχνης ἢ μεγάλ' ἰέρεια
 σ' ἐκστασι βυθισμένη,
 σὰν ἀπὸ μυστικὰς δυνάμεις μαγεμένη,
 σὲ κατεβάξει ἀπὸ τὰ ὑψη τὰ αἰθέρια
 κ' ἐμπρὸς στὰ μάτια μας σὲ ζωντανεύει,
 τότε στὸ στήθος μας παλεύει
 καὶ συγκλονίζει τὴν καρδιά μας
 συγκίνησις καὶ θαυμασμός, συμπάθεια καὶ λαχτάρα
 καὶ ἀγωνία καὶ τρομάρα.
 Καὶ τρέχουνε τὰ δάκρυά μας
 ὡσὰν ἀτίμητα μαργαριτάρια
 στῆς δάφνης σου τ' ἀμάραντα κλωνάρια.
 Καὶ σκύβεις ἀπὸ τὰ οὐράνια
 καὶ μὲ ἀγάπη καὶ μὲ περηφάνεια
 παίρνεις τὴ δάφνη ἀπ' τὴν ὠραία κεφαλὴ σου
 καὶ στεφανῶνεις τὸν ποιητὴ σου.

A. ΠΡΟΒΕΛΕΓΓΙΟΣ

Ο ΒΕΝΙΖΕΛΟΣ ΣΤΟ ΣΠΙΤΙ ΤΟΥ

Εἰς ἓνα γεῦμα τοῦ Βενιζέλου ἦτο προσκεκλη-
 μένος ὁ συνάδελφος κ. Ζαχαρίας Παπαντω-
 νίου. Ὅταν μετ' ὀλίγον εὐρισκόμεθα εἰς τοῦ
 Ζαχαράτου, ὁ ἀγαπητὸς συνάδελφος μὲ ἐκύτταξε
 μὲ κάτι κατάλληλα μάτια καὶ μοῦ εἶπεν

— Αὐτός, σὲ παρακαλῶ, εἶνε ὁ Πρωθυπουργ-
 γὸς τῆς Ἑλλάδος;

— Φαίνεται.

— Ποῦ εἶνε οἱ γραμματεῖς του οἱ ἰδιαιτέροι,
 οἱ ἀκόλουθοι, οἱ θυρωροί, τὰ τόσα διάμεσα
 τέλος ποῦ ὑπάρχουν μεταξὺ ἑνὸς πρωθυπουρ-
 γοῦ καὶ τῆς πόρτας του;

Ἡ ἐπιτροπὴ τῆς Λέσχης τῶν Φιλελευθέρων
 ἐσκέφθη νὰ τοῦ ἐπιπλώσῃ ἓνα διαμέρισμα διὰ
 κατοικίαν του. Κρίμα ὅτι ὁ Τύπος δὲν ἀντελή-
 φθη ποῦ κείται τὸ σκάνδαλον εἰς τὴν ὑπόθεσιν
 αὐτὴν, πέριξ τῆς ὁποίας ἔκαμε τόσον θόρυβον.
 Τοῦ ἐπίπλωσε πέντε, θαρρῶ, δωμάτια χωρὶς νὰ
 ὑπάρχῃ πραγματικὴ ἀνάγκη πέραν μιᾶς κρεβ-
 βατοκάμαρας καὶ μιᾶς τραπεζαρίας. Ἐρχεται
 καὶ φεύγει ὡς κάποιος βιαστικὸς ἐπισκέπτης. Κά-
 ποτε εὐρῆκε λογικὴν τὴν γνώμην νὰ χάρισῃ μιὰν
 πρωϊνὴν ὥραν εἰς ἀκρόασιν τῶν βουλευτῶν. Ὁ
 κ. Στέφανος Στεφάνου, ὁ ὁποῖος φαίνεται θὰ τὸν
 εἶδεν εἰς μιὰν τέτοιαν ὥραν ν' ἀκούῃ τὰ «σοῦπα
 μουπες» τῆς ἐπαρχιακῆς πολιτικῆς, εἶπε κάτι τι,
 πού μόνον αὐτὸς ὁ θαυμάσιος ἐπιγραμματοποιὸς
 ἤμποροῦσε νὰ τὸ εἰπῇ:

— Ἐβαλαν τὸν ἀετὸ στὸ κλουβί καὶ τὸν
 ταῖζον καναβοῦρι!

Ἡ καναβοῦροφαγία ἐτελείωσεν ἀποτόμως
 ἓνα πρωί. Ἐπανελάβε τὴν ἐργασίαν εἰς τὸ
 ὑπουργεῖον του ἀπὸ τῆς 7^{ης} πρωϊνῆς.

— Ἀρκεῖ τὸ Σαββατόβραδο, εἶπε, τὰ Σαβ-
 βατόβραδα θὰ συναντώμεθα στὴ Λέσχῃ καὶ
 τὰ λέμε.

Ἄλλὰ καὶ τὰ Σαββατόβραδα τῆς Λέσχης
 ὑπῆρξαν μόνον δύο-τρία· τὸ τέταρτον συνέπεσε
 μὲ μιὰν συνεδρίασιν τῆς Πολεμικῆς ἐπιτροπῆς,
 τὸ πέμπτον μὲ ἄλλην ἐργασίαν καὶ ἐπειδὴ ἡ
 ὄρεξις ἐρχεται ἐν τῷ τρώγειν, δὲν ἐξαναεἶδαμε
 πλέον Σαββατόβραδο Λέσχης. Πῶς ἦτο δυνα-
 τὸν νὰ συμβῇ διαφορετικῶς, ἀφοῦ ὁ ἀνθρώπος
 μὴ ἀρκοῦμενος νὰ τεντώνῃ τὴν ἰδικὴν του ἡμέ-
 ραν, ἐπέπεσε καὶ ἐπὶ τῶν ἰδικῶν μας πεποιθήσεων
 ἐπιμένων νὰ μᾶς πείσῃ ὅτι δὲν εἶνε ἀπολύτως
 τίποτε δεκαπέντε ὡρῶν συνεχῆς ἐργασία εἰς τὴν
 Βουλὴν; Κατὰ τὰ γλυκοχαράματα μᾶς ὀλονυ-
 κτίας τὸν ἐπλησίασε κάποιος βουλευτῆς καὶ τὸν
 ἠρώτησε πότε ἤμπορεῖ νὰ τὸν ἰδῇ εἰς τὸ
 ὑπουργεῖον:

— Θέλετε νὰ ῥθῆτε τῶν ὀχτῶ σήμερα;

Ἡμεῖς ἐφεύγαμε διὰ νὰ κοιμηθοῦμε καὶ αὐ-
 τός, ἐὰν ἡ ὥρα ἦτο ἕκτη πρωϊνὴ, ἐφευγε διὰ τὸ
 ὑπουργεῖον του.

— Σκοῦ σπῖτ', νίψιμον, ἀλλαγία καὶ φρεστ' στὰ
 ὑπουργεῖον! μουρμουρίζει πολλάκις ὁ ἀκόλου-
 θὸς του λοχίας τῶν εὐζώνων. Ἐκεῖθεν ἐπιστρέ-
 φει στὸ σπῖτι του μεταξὺ 1^{ης} καὶ 2^{ης} ἀπογευμα-
 τινῆς διὰ νὰ εὐρεθῇ πάλιν τὴν 4^{ην} μ. μ. εἰς τὸ
 ἄλλο ὑπουργεῖον καὶ ἐκεῖθεν εἰς τὴν Βουλὴν,
 καρφωνόμενος πλέον ἀμετακινήτως εἰς τὸ κάθι-
 σμά του καθ' ὅλην τὴν συνεδρίασιν, παρακο-
 λουθῶν ὅλους τοὺς παρελαύνοντας διὰ τοῦ βή-
 ματος, ἀντιτασσόμενος, συμφωνῶν, πληροφορῶν
 καὶ θυμῶν ἀγρίως εἰς κάθε ἐμφάνισιν τῆς
 κακοπιστίας ἢ τῆς ἀθλίας δημοκρατίας. Ὁ οὕτως
 στροβιλιζόμενος ἀνθρώπος ἔχει καὶ μιᾶς ὥρας
 ἀνάπαισιν μεταξὺ 9^{ης} καὶ 10^{ης} βραδινῆς. Μισὴ
 ὥρα διὰ τὸ φαγητὸ του καὶ μισὴ διὰ περιπάτον
 τοῦ γύρου τῆς Ἀκροπόλεως κατὰ προτίμησιν.
 Ἐὰν μετὰ ταῦτα ὑπάρχῃ συνεδρίασις τῆς Βου-
 λῆς, δὲν θὰ εἶνε στὸ κάθισμά του εἰς τὰς 10
 καὶ 3, ἀλλ' εἰς τὰς 10 ἀκριβῶς, ἂν μὴ 5 ἢ 10
 λεπτὰ ἐνωρίτερον. Ἐὰν δὲν εἶνε Βουλὴ, θὰ εὐρῆ
 κατεπεύγουσαν ἀνάγκην νὰ ἐργασθῇ εἰς τὸ ὑπουρ-
 γεῖον, νὰ μελετήσῃ μέχρι τοῦ μεσονυκτίου νομο-
 σχέδια, νὰ συνεργασθῇ μὲ μιὰν ἐπιτροπὴν, νὰ
 ἀνοίξῃ ἓνα βιβλίον καὶ μιὰ φορὰ τὸν μῆνα νὰ
 παρακολουθῇ τὴν παράστασιν κατὰ προτίμη-
 σιν κανενὸς ἑλληνικοῦ ἔργου. Ἄλλ' εἰς τὸ διά-
 λειμμα τῆς «Φωτεινῆς Σάντρα» λόγου χάριν σὰς
 ἐρωτᾷ διὰ τὸν κ. Χρηστομάνου. Ἡ ἐρώτησις δὲν
 εἶνε καθόλου ἀθῶα. Δὲν ὑπάρχει ὄχι γραμμὴ
 ἑλληνικοῦ γραψίματος ἀλλὰ καὶ λεπτομέρεια φι-
 λολογικοῦ καυγᾶ, τὴν ὁποίαν νὰ μὴν εἰξεύρη.
 Ἴσως ὀλίγοι παρακολούθησαν τόσον ἐπιμόνως
 τὸ ἀλησμόνητον τουρκογύφτικον πατερντί, τὸ
 ὁποῖον ἤνοιξε εἰς τὰ φιλολογικὰ τσαντίρια ὁ
 σατανικὸς Μπόεμ. Τὸ βράδυ πού τοῦ ἀνετέθη
 νὰ σχηματίσῃ Κυβέρνησιν ἐνῶ κατεβαίναμε στὸ
 Φάληρον, στὴ σκάλα τοῦ σταθμοῦ τοῦ Μονα-
 στηρακοῦ μοῦ ἔδωκε νὰ διαβάσω τὴ «Βάρκα»
 τοῦ κ. Κ. Χατζοπούλου, ἡ ὁποία ἐμύριζεν ἀκόμα
 ἀντιμόνοιον τοῦ τυπαγραφείου. Πραχτὴς πού ἡ
 Κοινὴ Γνώμη ἐταράσσειτο πέριξ τοῦ ζητήματος
 τοῦ Προέδρου τῆς Βουλῆς, τὴν ἰδίαν ἡμέραν τῶν
 δηλώσεων καὶ ἀντιδηλώσεων ἔβαζε τὸν εὐζώνον
 ἀκόλουθόν του νὰ ψάξῃ στὸ ἀρᾶξί του διὰ τὸ
 τελευταῖον τεῦχος τῶν «Παναθηναίων»:

— Ἐνα βιβλίον μακρὸν, εἶδος Προϋπολογι-
 σμοῦ κ. Πρόεδρε;

— Μάλιστα.

— Τ' ἀφήσαμε στὸ ὑπουργεῖο τῶν Ναυτικῶν

— Να με θυμίσης τὸ πρῶτὸ νὰ τὸ πάρωμε. Πῶς και πότε τὰ διαβάζει αὐτὰ τὰ πράγματα; Ἰσως μεταξὺ 6^{ης} καὶ 7^{ης} πρωινῆς, ἴσως στὸ ἀμάξι του, ἴσως παντοῦ. Δὲν μοῦ εἶνε τίποτε μυστήριον πλέον, ἀφοῦ εἰς τὸ Θέρισσον, διευθύνων μίαν πολυπλοκὸν ἐπαναστάσιν ντουφεκιοῦ καὶ πένας, εὗρισκε καιρὸν ν' ἀπαγγέλλῃ στίχους τῆς Ἀντιγόνης τοῦ Μάνου, νὰ συζητῇ τὸ γλωσσικὸν ζήτημα και νὰ μανθάνῃ τὴν ἀγγλικὴν κοιμώμενος μόνον 3 ὥρας τὸ ἡμεροῦν κτιον ἐπάνω εἰς μίαν πόρταν, ἀποσπασθεῖσαν ἀπὸ ἓνα σπιτοκάλυβον διὰ νὰ χρησιμεύσῃ ὡς κρεββάτι του.

Οἱ ἐν Κρήτῃ πολιτικοὶ συνεργάται του λέγουν ὅτι ἡ ἀντοχή του εἰς τὴν ἡμερησίαν ἐργασίαν εἶχε κανονικὸν βαθμὸν 16 ὥρων και ὅτι κατὰ τὴν σύνταξιν τῆς Κρητικῆς νομοθεσίας ἐφθάσεν εἰς 18 διὰ πολλὰς ἡμέρας. Ἐξ ἄλλου οἱ φιλο-

ΕΛΕΥΘΕΡΙΟΣ ΒΕΝΙΖΕΛΟΣ

λογοῦντες νέοι τῶν Χανίων λέγουν ὅτι ἡ βιβλιοφαγία δὲν εὗρηκε πλέον ἀφόρτιστον ἀνδρῶν. Βουλευτὴς Ἀκαρνᾶν διηγείτο πέρουσι ὅτι πρὸ 15 ἐτῶν ὁ κ. Λεωνίδας Δεληγιώργης κατόπιν μίας μακρᾶς του συνομιλίας μετὰ τὸν Βενιζέλον, ἐλθόντα τότε ἐδῶ μετὰ τὴν Κρητικὴν ἐπιτροπὴν, εἰσῆλθεν εἰς τὸ γραφεῖον του και εἶπεν:

— Ὁμιλοῦσα ἕως τώρα μ' ἓνα μέλλοντα πρωθυπουργὸν τῆς Ἑλλάδος.

Τίς οἶδε κατὰ τὴν συζήτησιν ἐκείνην τί συνέβη εἰς τὸν παροιμιώδη βιβλιογράφον πολιτευτὴν τοῦ Μεσολογγίου διὰ νὰ πέσῃ ἀπὸ τὰ σφιχτὰ χεῖλη του αὐτῆ ἡ τολμηρὰ προφητεία περὶ ἐνὸς νέου, ὁ ὁποῖος ἦτο μόλις 32 ἐτῶν. Τὴν ἡμέραν τῆς ἐκλογῆς τοῦ κ. Ἐσλιν ὡς προέδρου τῆς Βουλῆς τῆς πρώτης Συνελεύσεως, ἐνῶ ἡμεῖς οἱ φίλοι του ἐσχολιάσαμε πικραμένοι τὸ ἀποτελεσμα, αὐτὸς ἀναβαίνων τὴν ὁδὸν Σταδίου ἀμέσως μετὰ τὴν ψηφοφορίαν, ἐσταμάτησε πρὸ τῆς βιτρίνας τοῦ Ἐλευθερουδάκη, ἐμπρὸς εἰς τὴν ὁποῖαν διήρχετο πάντοτε ὡς γυναῖκα ἀπὸ μύστραν ἀδαμαντοπωλείου τῆς ὁδοῦ Ἐρμού. Τὰ μάτια του ἔπεσαν ἐπάνω εἰς ἓνα βιβλίον, τὸ ὁποῖον εἰσελθὼν ἐξήτησε και ἐπῆρε. Περιττὸν νὰ σημειωθῇ ὅτι μόλις εἶχε ἔλθῃ τὸ βιβλίον ἐκεῖνο, τὸ ὁποῖον ἀπὸ τὰ μάτια τοῦ Κρητικοῦ ἦτο ἀδύνατον νὰ γλυτώσῃ.

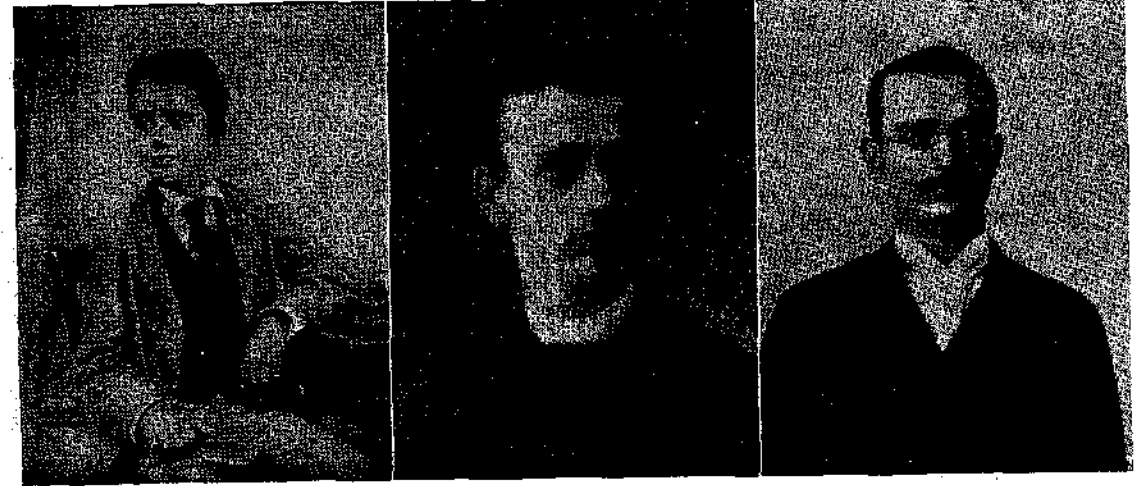
Και ὅμως ἡ πυκνὴ του αὐτῆ συναναστροφή μετὰ τὰ βιβλία τοῦ ἀφῆσε — ἴσως εἶνε ἐκ τῶν σπανίων ἐξαιρέσεων — ἀκεραίαν τὴν αἴσθησιν τῆς ἰσορροπίας μεταξὺ ἰδεῶν και πραγμάτων, θεωριῶν και συνθηκῶν. Πρῶτῃν Πρωθυπουργὸς τῆς Ἑλλάδος εἶπε κάποτε εἰς τοὺς Ἕλληνας συγγραφεῖς συνιστῶντας εἰς αὐτὸν τὴν προστασίαν τῆς πνευματικῆς παραγωγῆς:

— Ὑπάρχει τοιαύτη εἰς τὴν Ἑλλάδα;

Ὁ ἄνθρωπος, ὁ ὁποῖος κατ' ἐξοχὴν θὰ ἠμποροῦσε νὰ τὸ εἰπῇ αὐτό, ὁ βαθύτατος μελετητὴς ἀρχαίων και νέων συγγραφέων, ὁ ξεψυχῶν κυριολεκτικῶς δι' ἓνα ἔργον τοῦ Ἰψεν ἔχει μολαταῦτα θρησκευτικὸν ἐνδιαφέρον διὰ μίαν ἀπόπειραν τῆς ἀσχηματίστου ἐλληνικῆς τέχνης. Εἰς ἓνα διάλειμμα τῆς συνεδριάσεως τῆς Βουλῆς σὰς ἐρωτᾷ:

— Ἐ; Ἰντα χαμπάρια ἀπὸ τὸ θέατρο; Πῶς πῆγε ἀπόψε τὸ δράμα τῆς κ. Πετρούλας Ψηλορείτη;

Πρὸ μηνῶν ἐφιλοξενοῦσαν εἰς τὸ Μπαρ τοῦ Παλῆρου τὸν βουλευτὴν Χανίων Ἀλῆ Μπέην Γαιτσάκη. Ἡ κουβέντα περιέπλεε τὰς ὑφάλους τῶν ἐπεισοδιακῶν συνόρων και τῶν ἐν Κρήτῃ ἀνωμαλιῶν. Ἐπὶ τέλους ἠγκυροβόλησεν εἰς τὴν γεωργίαν, εἰς τὴν ὁποῖαν ὁ Μπέης καταγίνεται. Ἀμέσως λοιπὸν ἐτέθησαν ὑπὸ συζήτησιν ἀλέτρια γερμανικά, ἑλβετικά, κτήματα, μέθοδοι καλλιέργειας, πῶς ἐργάζεται ὁ τάδε εἰς τὴν Κρή-

Ο ΠΡΩΘΥΠΟΥΡΓΟΣ ΚΟΣ Ε. ΒΕΝΙΖΕΛΟΣ ΕΙΣ ΔΙΑΦΟΡΟΥΣ ΗΑΙΚΙΑΣ

την και πῶς ὁ δεινὰ, τί ἐπῆρε πέρουσι ὁ ἄλλοι και τί θὰ δώσῃ ἐφέτος τὸ κτήμα τοῦ βῆτα εἰς τὸ Ἡράκλειον. Ὁ Βενιζέλος ἤξευρε τοὺς καλλιεργητὰς τῆς Κρήτης, τὰ κτήματά των, τὰς μεθόδους των, τὰ κέρδη των ὡς νὰ ἦσαν γειτόνοι του. Ἄλλ' ὁ ἄνθρωπος, ὁ ὁποῖος ἔχει μόνον ὀκτῶ μῆνας εἰς τὴν Ἑλλάδα, εἴξευρεν ὡσαύτως μετὰ τὸ νὶ και μετὰ τὸ σῆγμα τὰς ἐπιστημονικὰς προσπαθείας, ποὺ γίνονται σήμερον εἰς τὴν ἐλληνικὴν γεωργίαν και τὰς ὁποῖας ἐγώ, ὁ ἐπὶ δεκαετίαν δημοσιογράφος, πρώτην φοράν ἤκουσα.

— Ἀλλὰ βέβαια, εἶπα ἐγώ, εἶνε ἀσύγκριτος ἡ ἰδική σας πρόοδος μετὰ τὴν ἰδικὴν μας ἐδῶ.

— Ἡ διαφορὰ ὀφείλεται εἰς τὸ ὅτι ἐκεῖ ἡ Πολιτεία ἔδειξεν ἰδιαίτερον ἐνδιαφέρον, ἐξ ἄλλου δὲ και εἰς τὸ πλῆθος τῶν μορφωμένων νέων, οἱ ὁποῖοι ἐπεδόθησαν στὴ γεωργία. Σιγὰ-σιγὰ και θὰ ἔχωμε κ' ἐδῶ ἐπίδοσι και πρόοδο.

Ὅταν ἐκάλεσε ἐδῶ τὸν Ρόγκεν, τὸν περίφημον Ὀλλανδὸν ὑδραυλικὸν διὰ νὰ κάμῃ μίαν ἀναγνώρισιν τῆς ἐλληνικῆς γῆς, ἐστριφοῦριζεν ἐπὶ τρεῖς ἡμέρας, ὡς νὰ ἐπρόκειτο νὰ προσπέμψῃ τὸ παιδί του. Ποῦ θὰ μεταβῇ, πῶς, τί θὰ ἐξετάσῃ, διατί δὲν ἐφυγε σήμερον, ἀνάγκη νὰ φύγῃ αὔριον διὰ νὰ μὴ χάσωμε και ἄλλη μέρα ἀπὸ τὰς ὀλίγας ποὺ ἠθέλησε νὰ παραχωρήσῃ ὁ βιαστικὸς ἐκεῖνος ἄνθρωπος, ὁ διαβαίνων ἀπὸ τὴν Ἀμερικὴν διὰ τὴν Περσίαν.

Ἐνα βράδν του εἶπε ἔρωτα μετὰ τὴν πολιτικὴν. Ὁ κρητικώτατος αὐτὸς νεανίας ἐπὶ ἔτη τώρα πολιτικοβασανίζεται κατὰ τρόπον ἐλληνικώτατον. Ἐνθυμεῖται λόγον χάριν πόσους ψήφους πῆρα ἐγώ εἰς τὸ τάδε μῆμα τοῦ Καρπενησίου κατὰ τὰς προπαρελθούσας ἐκλογὰς. Ὁ Βενιζέλος

ἀκούων ἐξαφνικὰ αὐτὰς τὰς προόδους τοῦ παιδιοῦ του, ὡς μόνον δὲ κληρονομίαν ἀγωνιζόμενος ν' ἀφήσῃ στὰ παιδιά του τὸ μῖσος πρὸς τὴν πολιτικὴν, ἔμεινε καταπληκτος διὰ τὰς ἀποκαλύψεις και ἐπιθυμίας:

— Περίεργο! Δὲν εἶχα καταλάβει τέτοιο πρᾶμα.

Περίεργον πρᾶγμα θὰ ἦτο ἂν εἶχε καταλάβῃ «τέτοιο πρᾶμα».

Ὁ φίλιτος βουλευτὴς Χανίων κ. Ἠλιάκης ἐνῶ μοῦ διηγείτο ἄλλοτε τὴν προπαρασκευὴν τοῦ Θερίσσου, ὅταν ἐφθάσεν εἰς τὴν ἡμέραν τῆς ἐξόδου των ἀπὸ τὰ Χανιά, ἐξηκολούθησεν ὡς ἔξῃ τὴν ἀφήγησίν του:

— Ἐμεῖς ἐφύγαμε ἀπὸ τὰ Χανιά γραμμὴ και ὁ ἀρχηγὸς ἐπῆγε ἀπὸ τὴ Χαλέπα. Ἐπέρασε ν' ἀποχωρεῖσθαι τὰ παιδιά του.

Και αὐτὸς παρῶ μοῦ τὸ διηγείτο, κ' ἐγὼ τὸ ἤκουα ὡς παρᾶξενο κεφάλαιον τῆς ζωῆς τοῦ Βενιζέλου. Ὅταν ἐφρευγε ἀπὸ τὰ Χανιά διὰ νὰ ἐγκατασταθῇ εἰς τὴν Ἑλλάδα, ἐβλεπα ὀλάκαιρο τὸ θαῦμα τῆς καταργήσεως τοῦ οἰκογενειάρχου Βενιζέλου ἀπὸ τὸν ἄλλον Βενιζέλον τὸν πολεμιστὴν και τὸν πολιτευτὴν. Ἀπὸ τῆς 10^{ης} πρωινῆς ποὺ ἐφθάσαμεν ἐκεῖ, μέχρι τῆς 10^{ης} νυκτερινῆς ποὺ ἐξεκινήσαμεν, οὔτε παιδί, οὔτε ἀδελφός, οὔτε ἀδελφὴ, οὔτε συγγενὴς ἐφαίνετο δίπλα του. Γύρω του μόνον οἱ συναγωνισταί του, συναγωνισταί τῆς διπλῆς ζωῆς του, τῆς ἀρματολικῆς και τῆς πολιτικῆς. Καὶ ἡ κουβέντα ὄχι διὰ τὸ κόμμα, τὸ ὁποῖον ἄφινε ἔρημο και τὸ ὁποῖον ὅμως ποτὲ δὲν τὸν ἐγνωρίσε ὡς ἀρχηγὸν συμπεριόντων, ἀλλ' ὡς οὐδμισητὴν ἐθνικῶν ἀγωνίων. Ὁ Καπετὰν Καλογερός ἢ ὁ Καπετὰν Κακούρης, δὲν ἐνθυμοῦμαι ποῖος ἀπὸ τοὺς δύο,

άνοιξε μέσα στον κήπο την αποχαιρετιστήριο κουβέντα.

— Νά κάμης, κύριε Ἀρχηγέ, τὸ ὀγληγορώτερο ν' ἀφήσωμε αὐτὴ τὴν ἀπογο στάσι.

Ἔως τὴν ὥρα τῆς ἀναχωρήσεως δὲν ἐφαίνεται νὰ εἶχε καμίαν συγκίνησιν ὁ ἄνθρωπος, ὁ ὁποῖος ἐπρόκειτο ν' ἀφήσῃ γιὰ πάντα τὴν πατρίδα του, τὸ σπίτι του, τοὺς ἰδιούκους του. Μία ταραχὴ, τὴν ὁποίαν ἐδοκίμαζε κατὰ τὴν στιγμὴν τοῦ ἀποπλου, προήρχετο ἀπὸ τὰς ἀναμνήσεις τῆς πολεμικῆς καὶ πολιτικῆς ζωῆς του, ἡ ὁποία ἔκωντάνευε ἐμπρός του ἐκείνη τὴν ὥρα μὲ ὄσας ὥραιās σελίδας εἶχε: Δεξιὰ καὶ ἀριστερά του σιωπηλοὶ οἱ καπεταναῖοι, οἱ ὑπουργοὶ του καὶ οἱ βουλευταὶ του, γύρω του ὁ λαὸς τῶν Χανιωῶν, ὁ ὁποῖος

ποτὲ δὲν τὸν ἐγκατέλειπε καὶ ἀντίκρυ ἀπὸ τὴν βαθεῖαν αὐτὴν σιωπὴν, τὴν ὁποίαν διέκοπταν μόνον λυγμοί, οἱ φεγγοβολοῦντες λόφοι τῆς Κρήτης, ἐπάνω εἰς τοὺς ὁποίους ἐπερπατήσε κάποτε ἀρματαῶδες καὶ οἱ ὁποῖοι τώρα τὸν προέπεμπαν μὲ κάτι πελώριες φωτιές ἀρχηγὸν πλέον τοῦ Μεγάλου Ἑλληνικοῦ Ὀνείρου. Ἦνοιξε τὸ στόμα του ν' ἀποχαιρετίσῃ καὶ ἐπρόφθασε μόνον νὰ εἰπῇ:

« Ἀγαπητοὶ Συμπολίται ». Τίποτε ἄλλο.

Ἦτο ἡ μόνη συγκίνησις ποὺ εἶδα, ἀφ' ὅτου παρακολουθῶ τὴν ἱστορίαν του, ἡ ὁποία ἀπὸ τοῦ 1896 μοιράζεται εἰς πολυτάραχον ἀρματαλικὴν καὶ πολιτικὴν ζωὴν, χωρὶς πιστεύω, νὰ τοῦ ἐπερίσσευσεν στιγμὴ σπιτικῆς ζωῆς.

ΣΤΕΦΑΝΟΣ ΓΡΑΝΙΤΣΑΣ

ΟΙ ΗΡΩΕΣ ΤΟΥ ΚΑΡΛΑΪΛ

Οσοὶ βλέπουν τὴν ζωὴν ὡς κάτι σοβαρὸν καὶ σπουδαῖον, οἱ στρατιῶται τῆς Ἀληθείας καὶ τῆς Δικαιοσύνης, ὅσοι ἔχουν τὴν βαθυτέραν συναίσθησιν τῆς υπάρξεως τοῦ θείου, εἶναι οἱ ἥρωες τοῦ Κάρλαϊλ, εἶναι οἱ ἐκλεκτοί. Ὅλοι οἱ ἄλλοι, οἱ ὁποῖοι κατὰ τὰ ὀλίγα ἔτη ὅπου ζοῦν εἰς αὐτὴν τὴν γῆν, ὑποδουλώνουν τὴν θεῖαν οὐσίαν εἰς τὰς ἀνάγκας τῆς ζωῆς, θυσιάζουν τὸ αἰώνιον εἰς τὸ πρόσκαιρον, τὴν ψυχὴν εἰς τὴν ὕλην, εἶναι τὰ κακὰ πνεύματα, αἱ ταπειναὶ ὑπάρξεις, οἱ δούλοι τῶν ἀναγκῶν τῶν, οἱ εὐνοῦχοι τῆς Ἰδέας.

Ματαίως οἱ λαοὶ ζητοῦν τὴν ὑγίαν καὶ τὴν ζωὴν εἰς τὰς ἐπαναστάσεις, εἰς τὰς ἀλλαγὰς τοῦ πολιτεύματος, εἰς τὰς κοινοβουλευτικὰς συζητήσεις ἢ εἰς τὰς ὑποσχέσεις καὶ τὰς ἐλπίδας τῆς ἐπιστήμης καὶ τῆς φιλανθρωπίας. Δὲν ὑπάρχει παρὰ ἡ ὑπεροχὴ τοῦ ἀτόμου κατ' ἀντίθεσιν πρὸς τὸ κοινωνικὸν ψεῦδος. Κατὰ τὸν Κάρλαϊλ ἡ παγκόσμιος ἱστορία εἶναι μία σειρά ἀπὸ βιογραφίας ἡρώων. Δὲν ἀναγνωρίζει γεγονότα, οὐδὲ ἐποχάς, ἀλλὰ ἄτομα, μεγαλόφυνεις ὑπάρξεις, ὑπέροχα πνεύματα τὰ ὁποῖα δημιουργοῦν ἐποχὰς καὶ γεγονότα. Πᾶν ὅ,τι ἐθεμελιώθη εἰς τὸν κόσμον, εἶναι ἔργον αὐτῶν, τῶν ἡρώων. Εἶναι τὸ ὕλικόν ἀποτέλεσμα, ἡ ἐνσάρκωσις τῶν ἰδεῶν τῶν. Οἱ ἥρωες εἶναι δημιουργοί, κατὰ τὸν Κάρλαϊλ, καὶ δὲν εἶναι οἱ διερχομένοι τῆς σκέψεως τῶν ἐθνῶν, οἱ ἱερούργοι τῆς παγκοσμίου θρησκείας, οἱ γωνιαῖοι λίθοι εἰς τὸ οἰκοδόμημα τοῦ Σύμπαντος, ὅπως φρονεῖ ὁ Σχίλλερ καὶ ὁ Ἔρδεκ, ἀλλὰ εἶναι ἡ πηγὴ τῆς ἀνθρωπίνης Βουλῆσεως, εἶναι ἡ ἀποκάλυψις τοῦ θείου.

Ἡ πρώτη μορφή, ὑπὸ τὴν ὁποίαν παρουσι-

ζονται εἰς τὴν γῆν οἱ ἥρωες καὶ ἀναμνησθῆναι εἰς τὰ ἀνθρώπινα πράγματα, εἶναι ἡ μορφή τοῦ θείου. Ἡ πρώτη αὐτὴ ἐμφάνισις εἶναι τὸ φῶς τὸ ὁποῖον ἐφώτισεν τὰ σκοτὴ τοῦ κόσμου, εἶναι ἡ ζωηφόρος πηγὴ ἀπὸ τὴν ὁποίαν ἀναβλύζει ἡ λάμψις ἣτις διαχύνεται ἐπὶ τῶν ψυχῶν ὡς περ εὐλογημένη γαλήνη. Ἡ θρησκεία εἶναι ἡ πρώτη καὶ ἀπωτάτη οὐσία τῆς κοσμικῆς ἱστορίας.

Θρησκεία εἶναι ἡ ἐμφυτος συγγένεια τῆς ψυχῆς μας μὲ τὸ μυστήριον τοῦ σύμπαντος, ἡ κοινωνία τοῦ ἀνθρώπου πρὸς μίαν μυστηριώδη δύναμιν, ἡ ζωικὴ σχέσις ἡμῶν μὲ τὸ ἀπειρον. Τὰ εἶδη τῆς θρησκείας εἶναι αἱ ἐκφάνσεις ἐνὸς ἀτόμου ὅπως καὶ ἐνὸς ἔθνους.

Ἡ εἰδωλολατρεία, τὸ πλῆθος τῶν θεῶν, εἶναι ἡ πρώτη ἀναπαράστασις καὶ ἐξήγησις τῶν μυστηρίων τῆς ζωῆς. Τὸ κύριον στοιχεῖον τῆς πρώτης ταύτης λατρείας εἶναι ἡ φυσικὴ δύναμις, συμβολίζει τὰς φυσικὰς ἐπηρεάς, τὰς συγκυρίας, τὰς ἀλλοιώσεις τῶν καιρῶν καὶ τῶν πραγμάτων.

Ὁ χριστιανισμὸς εἶναι πίστις πρὸς τὸ ἄορατον καὶ εἶναι ἡ ἀντικατάστασις τῆς εἰδωλολατρείας διὰ μιᾶς ἐνγενεστερας κυριαρχίας τοῦ θείου, συμβολίζει τὸν νόμον τοῦ ἀνθρωπίνου καθήκοντος, τὴν ἠθικὴν ὑπόστασιν τῆς ζωῆς.

Ὁ πυρρονισμὸς εἶναι ἀμφιβολία περὶ παντός, εἶναι ἀπιστία καὶ ἄρνησις, ἐρευνᾷ ἐὰν ὑπάρχῃ κόσμος ἄορατος καὶ φοβεῖται μήπως τὸ μυστήριον τῆς ζωῆς εἶναι φρενοπάθεια.

Αἱ θρησκείαι εἶναι ἡ ψυχὴ καὶ ἡ ἱστορία τῶν ἐθνῶν, εἶναι αἱ σκέψεις ἀπὸ τὰς ὁποίας ἐγεννήθησαν κατόπιν τὰ ἔργα.

Ἡ δευτέρα μορφή, ὑπὸ τὴν ὁποίαν παρ-

ΣΠΟΥΔΗ

σιάζονται οι ήρωες εις την γην, είναι οι προφήται. Οι προφήται είναι πνευματικοί πολίται ενός ανωτέρου κόσμου εις τον οποίον οι άλλοι άνθρωποι δεν δύναται να φθάσωσιν. Ο προφήτης βλέπει τα πάντα φωτιζόμενα από εν αληθές φώς και κοινωνούντα μεταξύ των εις ευρείαν και απεριόριστον ένωσιν. Τα ανεξιχνίαστα γεγονότα της ζωής λαμβάνουν μίαν φωτεινήν διαφάνειαν υπό τα όμματα της ψυχής του. Εις την αντίληψιν του προφήτου ο κόσμος είναι τρομερός και θαυμασίος, αληθινός όπως ή ζωή, ανεξιχνίαστος καθώς ο τάφος. Ακαταπαύτως το φλογερόν δραμα της σκέψεως λάμπει πρό αυτού. Ο προφήτης είναι απεσταλμένος του άπειρου και ζή εις αδιάπτωτον και καθημερινήν κοινωνίαν ενός άλλου κόσμου. Είναι ή έναργέστερα αποκάλυψις του Θείου, ή ανάκονστος και εσωτέρα φωνή ή οποία από εν άγνωστον βάθος τον οδηγεί προς την αιωνίαν Αλήθειαν. Ο ήρωας ως προφήτης είναι ο κεραινός του ουρανού εις τα σκότη μίας αιωνίας νυκτός.

Η τρίτη μορφή, υπό την οποίαν παρουσιάζονται οι ήρωες, είναι ο ποιητής.

Ο ήρωας ως θεός και ο ήρωας ως προφήτης είνε γεννήματα παρωχημένων χρόνων και ουδέποτε πλέον θα επαναληφθώσι κατά την ιδιάν μας εποχήν, διότι προϋποθέτουσιν ακατέργαστον πνεύμα και ατέλειαν αντίληψεως, πράγματα δηλαδή άνύπαρκα εις εποχήν προόδου και άμυλης των έπιστημών.

Ο θεός και ο προφήτης άνήκουσιν εις την αρχαίαν εποχήν. Ο ποιητής είναι τέκνον παντός χρόνου και καιρού, είναι ήρωική μορφή άνήκουσα εις πάσαν εποχήν. Ο αληθής ποιητής είναι προφήτης και δημιουργός όστις βλέπει και αισθάνεται την λανθάνουσαν ούσιαν των όντων, της φύσεως και της ανθρωπίνης ψυχής. Η ποιήσις είναι πολυειδής καθώς ή φύσις και άπειρος ως ή μουσική.

Ο Κάρλαϊλ δεν παραδέχεται ότι είναι δυνατόν να υπάρξει μέγας ποιητής, χωρίς να είναι ένταντώ πολιτικός, φιλόσοφος, νομοθέτης. Αληθώς μέγας είναι ο άνθρωπος εκείνος όστις δύναται να γίνη κάθε είδους άνθρωπος. Ο ποιητής όστις γνωρίζει μόνον να κάθεται εις το τραπέζι του και να συναρμολογή μερικόν στίχον, δεν θα δυναθί ποτέ να γράψη ένα ποίημα αληθώς μέγα, να μορφώση ένα εδύτερον πνευματικόν σύμβολον, να δημιουργήση εν ανώτερον πλάσμα διά το όποιον να δύναται να ειπή με δικαίαν υπερηφάνειαν, καθώς ο Λεονάρδος δα Βίντσι, «io farò una finzione che significherà cose grandi». Ο ποιητής ο οποίος δεν αισθάνεται έντός του τον ήρωϊσμόν του πολέμου δεν θα δυναθί ποτέ να περιγράψη ένα ήρωα πολεμιστήν.

Ένθυμούμαι ότι ο Βίκτωρ Ουγκώ γράφει εις μίαν όδην του:

J'ai des rêves de guerre en mon ame inquiète ;
j'anrais été soldat, si je n'étais poète.

Όταν ο ποιητής δεν είναι ευγενής και δεν έχει ύψηλά αισθήματα, τα ποιήματά του δεν είναι μεγάλα.

Εκείνος τον οποίον χαρακτηρίζει ένδεια αισθημάτων, δειλία και ύπουλον μίσος, εκείνος πού δεν έχει το θάρρος να βαδίση εμπρός και φθονεί διότι βλέπει ότι θα μείνη όπισω, εκείνος όπου φοβείται την δικαιοσύνην του καιρού και είναι ποταπός κόλαξ διά να κερδίση μίαν πρόσκαιρον δόξαν, δεν είναι δυνατόν να είναι μέγας ποιητής θα πνιγί εις την θάλασσαν του κόσμου, θα είναι ένας ναυαγός της σκέψεως όπως και της ζωής.

Όταν εξετάζωμεν το έργον του ποιητού, έχομεν το ανώτερον δικαίωμα να κρίνωμεν και την ιδιωτικήν του ζωήν. Και ένθυμούμαι τώρα τα σοφά λόγια όπου έγραψε πρό χρόνων πολλών εις την έφημερίδα του «ο Λύχνος» ο ποιητής Λασκαράτος, διά να καυτηριάση την ιδιωτικήν ζωήν κάποιον πολιτενομένου, τον οποίον έπολέμει. «Η κοινωνική διαγωγή, λέγει, δείχνει τον άνθρωπον περισσότερον από την πολιτικήν.

Η πολιτική διαγωγή είναι ο άπώτατος κύκλος εις τον οποίον αι άκτίνες της ψυχής του δεν φθάνουν παρά άβέβαιες και ως επί το πλείστον αλλοιωμένες. Ο κύκλος ο κοινωνικός είναι ένδότερος, όπου ο άνθρωπος φαίνεται πλέον ξάστερα. Και τέλος πάντων ο κύκλος ο οικογενειακός είναι ο ένδοτατος όπου ο άνθρωπος δείχνεται όποιος είναι...».

Το ίδιον συμβαίνει και διά τον ποιητήν. Τον αυτόν κύκλον δικαιούμεθα να τον έγγίσωμεν με άμεροληψίαν εις τον Ιερωμένον, εις τον ποιητήν, εις τον πολιτικόν, εις τον στρατιωτικόν.

Ο ποιητής πρέπει να στέκη ύψηλά, να είναι αξιοπρεπής. Να είναι άντάξιος του θείου σπινθήρος της εμπνεύσεως τον οποίον έθεσεν έντός της ψυχής του ή φύσις και να μη παρεκτρέπεται εις τον βόρβορον της ζωής. Ο Μακιαβέλης πριν καθίση να γράψη εφόρει εορτάσιμα ένδύματα. Συναίσθημα ανάλογον πρέπει να καταλαμβάνη τον ποιητήν, να του φαίνεται ότι διασκελίζει κατόφλιον ναού όταν εισέρχεται εις το γραφείον του. Πρέπει να είναι ύψηλά τα αισθήματα του ποιητού όταν ψάλλη την αγάπην, την θρησκείαν, την οικογένειαν, την πατρίδα, την φύσιν, το κρασί και την γυναίκα. Να τα αποθανυμάξη από την πλέον έξιδανικευμένην, την πλέον ευγενή άποψιν. Ένας κοινός μεθυστής, ένας πρόστυχος, ένας άμαθής ιερέυς, ένας κοινός στρατιώτης, ένας άξεστος χωρικός

έχουν το αισθημα άλλα δεν έχουν την υπεροχήν της αντίληψεως και τον τρόπον της εκφράσεως διά να γίνουν ο ύμνητής του οίνου και της ήδονής ή ο ποιητής της θρησκείας, της πατρίδος, της φύσεως.

Ο δειλός λοιπόν χαρακτήρ, το ταπεινόν άτομον δεν δύναται ποτέ να είναι μέγας ποιητής. Η σύλληψις και διαμόρφωσις μίας υπερτέρας ιδέας είναι παρεμφερής με την κατώστρωσιν ενός πολεμικού σχεδίου. Δεν ομοιάζει με έσκεμμένην έμπορικην επιχείρησιν ή επίμονος εργασία, ή απαιτουμένη όπως εν έργον, είτε ποιητικόν, είτε φιλοσοφικόν, είτε δραματικόν, λάβη την τελειωτικήν μορφήν; Έγώ νομίζω ναί!

Ένας μέγας ποιητής εάν ετάσσετο εις άλλην όδόν, και εκεί μέγας θα καθίστατο.

Το μυστήριον της ζωής διά τον ποιητήν είναι το «άνουκτον μυστικόν» καθώς το είπεν ο Γκαίτε. Το φανερόν μυστικόν, το όποιον είναι άόρατον και άδηλον διά τους άλλους, μόνον εις την ψυχήν του ποιητού είναι προσιτόν. Το μυστήριον τουτό της ζωής το όποιον ένυπάρχει και κρύπτεται μέσα εις κάθε πράγμα είναι ή «θεία Ίδέα του κόσμου ή οποία κείται εις το βάθος κάθε επιφανείας» καθώς την ώρισεν ο Φίχτε, και λανθάνει εις δλην την πλάσιν, από τον έναστρον ουρανόν έως την τρικυμισμένην θάλασσαν, από το άνθος του λευμώδους έως τον ταπεινόν σκώληκα.

Διά τον ποιητήν το σύμπαν είναι Σκέψις του Θεού πραγματοποιηθείσα. Ο Όμηρος, ο Δάντης, ο Σαίξπηρ, διείδον το φώς της γνώσεως εις το άπειρον του κόσμου, ένφ ήμεις οι άλλοι ταξειδύομεν, επάνω εις το άπατηλόν κύμα της ζωής, άνίδεοι και άμύητοι.

Ο ποιητής είναι ο μυστικός λειτουργός εις τον ναόν του Όραίου. Το όραϊον είναι ή Αλήθεια, το όραϊον είναι ή Ζωή, και το τραγοϋδι μόνον από την αντίληψιν του όραϊου εκπηγάξει. Ο Κάρλαϊλ θεωρεί το τραγοϋδι ως την «κεντρικήν ούσιαν» και ως «το κυρίαρχον στοιχείον όλων των πραγμάτων».

Ένας μέγας ποιητής είναι το πολυτιμότερον πράγμα διά το όποιον ήμπορεί να καυχάται εν Έθνος. Ίδου πώς εκφράζεται ο Κάρλαϊλ διά τον μέγιστον ποιητήν της πατρίδος του: «Και, μολονότι δεν είναι μεγάλη ή εκτίμησίς μας διά τους ήρωας, κρίναιτε τί είναι δι' ήμάς ο Σαίξπηρ! Ποιον μέγαν Αγγλον, πόσα εκατομμύρια Αγγλων δεν ήθέλομεν άρνηθί μάλλον, παρά τον χωρικόν αυτόν της Στρατόφορδης; Δεν υπάρχει Ιεραρχία ή οποία δεν θα έθυσίαζε τά μέγιστα των αξιωμάτων της διά να διατηρήση αυτόν. Ούτος είναι το μέγιστον των όσων έχει ή Αγγλία. Έάν μās ήρώτων: Θέλετε, ώ Αγγλοι, να μās παραχωρήσετε τάς Ίνδιαις ή τον Σαίξπηρ; να μην υπήρξαν ποτέ ιδικαί σας αι Ίνδιαί ή να μην

υπήρξε ποτέ ιδικός σας ο Σαίξπηρ; Βεβαίως θα ήτο μέγα το δίλημμα. Και ο ύπουργικός κόσμος θα άπήντα αναμφιβόλως διά τρόπον πολύ άξιωματικού, αλλά ήμεις, και μαζί μας ο λαός, θα άπαντούσαμεν: Έίτε με Ίνδιαις είτε χωρίς Ίνδιαις ο Σαίξπηρ δεν δύναται να μās λείψη. Ένωρίς ή άργά θα χάσωμεν τάς Ίνδιαις, αλλά ο Σαίξπηρ θα παραμείνη αιωνίως ιδικός μας».

Το ίδιον ήμποροϋμεν να ειπωμεν οι Έλληνες διά τον Όμηρον. Δίκαιοι και αληθινοί είναι οι στίχοι εκείνοι του γάλλου ποιητού.

Trois mille ans ont passé sur les cendres d'Homère, et depuis trois mille ans Homère respecté est jeune encor de gloire et d'immortalité.

Ο Όμηρος μένει αιωνίως ιδικός μας. Τα κράτη και τα βασίλεια καταρρέουν, αι γενεαί παρερχονται, αλλά οι ήγεμόνες του πνεύματος βασιλεύουν εις άει επί των μεταγενεστέρων.

Τετάρτη μορφή, υπό την οποίαν παρουσιάζονται οι ήρωες, είναι ο Ιερωμένος. Όλοι οι ήρωες κατά βάθος είναι όμοιοι, κάθε μεγάλη ψυχή είναι ανοικτή προς την θεϊαν αντίληψιν της ζωής. Ο μέγας άνθρωπος, ο Ιερωμένος, καθώς τον έννοεί ο Κάρλαϊλ, είναι εν είδος προφήτου, εις αυτόν ένυπάρχει το φώς της εμπνεύσεως, αυτός επιδιώκει τον φωτισμόν του όχλου, είναι ο πνευματικός άρχηγός του λαού και τον οδηγεί προς τον ουρανόν, του δεικνύει την όδόν του Κυρίου. Ο Ιερέυς είναι ένας προφήτης της καθημερινής ζωής άπλοποιημένος.

Διά τάς θρησκείας, όπως και δι' όλα τα πράγματα, υπάρχει ή μεταμόρφωσις και ή αναγέννησις, αλλά πάντοτε εις το βάθος κάθε θρησκείας κρύπτεται και όλίγη ειδωλολατρεία, την θεϊαν Ίδέαν πάντοτε την λατρεύομεν υπό την μορφήν ενός συμβόλου. Οι άναμορφωταί λοιπόν της θρησκείας και εκείνοι είναι Ιερωμένοι. Οι μεγαλύτεροι άναμορφωταί, αληθείς ήρωες, είναι ο Λούθηρος και ο Κνός, ήρωας του προτεσταντισμού ο εις, ήρωας του πουργιανισμού ο άλλος.

Ο προτεσταντισμός μās φέρει προς τον πουργιανισμόν ως εις τελευταίον και λογικόν άποτέλεσμα. Ο πουργιανισμός προσεκολλήθη και εις την πολιτικήν και το έργον του έσυνεχίσθη υπό της γαλλικής επαναστάσεως. Ο πουργιανισμός έδημιούργησε την πίστιν του Κρόμβελ και την νέαν Αγγλίαν, θέλει το βασίλειον του Θεού επί της γής και όχι εκεί ύψηλά εις τον ουρανόν.

Πέμπτη μορφή, υπό την οποίαν παρουσιάζονται οι ήρωες, είναι ο λόγιος¹. Ο λόγιος είναι τέκνον των χρόνων μας, είναι ήρωική

¹ Λόγιος, όπως τον έννοεί ο Κάρλαϊλ, έχει μεγάλην διαφοράν από τον λόγιον, όπως τον έννοοϋμεν ήμεις, από τον λόγιον νέον και τον λόγιον κύριον. Εις την σειράν των λογίων ο Κάρλαϊλ κατατάσσει τον Τζόνσον, τον Ρουσσώ και τον Μπέρν.

μορφή τῆς νεωτέρας ἐποχῆς, ἡ ὁποία τώρα ξε-
λίσσεται καὶ θὰ διαρκέσῃ, ἐφ' ὅσον ὑπάρχει ἡ
τυπογραφικὴ τέχνη, εἰς τὰς ἐπερχομένας γενεάς.
Ἦτο μία ἥρωικὴ μορφή, ἡ μόνη ἴσως, ἡ ὁποία
ἤλθεν ἀπροσδόκητος. Νομίζω ὅτι ὁ λόγιος εἶναι
μᾶλλον ἐν εἶδος ἀρόστρου ὁποῦ ὀργώνει τὴν
φιλολογικὴν γῆν. Εἶναι ἐν πνεῦμα τὸ ὁποῖον
εὐρίσκει τὸν δρόμον του μέσα εἰς τὰ ξένα πνεύ-
ματα. Βλέπει τὸν κόσμον καὶ ἀντιλαμβάνεται
αὐτὸν ὄχι μὲ τὸς ὀφθαλμούς του, ἀλλὰ μὲ τὰ
δύματα τῆς σοφίας. Δὲν ἐμπνέεται ἀπὸ τὴν
φύσιν, ἀλλὰ ἀπὸ τὴν βιβλιοθήκην του. Εἶναι
ἐν εἶδος ἐμπόρου τῶν γραμμάτων. Ἄλλ' αὐτὴ
εἶναι ἀτομικὴ μου γνώμη, καὶ πιθανὸν νὰ μὴ
εἶναι διόλου ὀρθή. Ὁ Κάρλαϊλ ἔχει ὄλως ἀντί-
θετον ἰδέαν καὶ θεωρεῖ τὸν λόγιον ὡς τὸν κυ-
βερνήτην τῆς κοινῆς γνώμης, ὡς τὸν κυρίαρχον
τῶν ἀποφάσεων τοῦ κόσμου.

Ἡ ἕκτη μορφή, ὑπὸ τὴν ὁποίαν μᾶς παρου-
σιάζονται οἱ ἥρωες, εἶναι ὁ βασιλεὺς. Εἶναι ἡ
τελευταία καὶ σπουδαιότερα μορφή τοῦ ἥρωι-
σμοῦ εἰς τὴν γῆν, εἶναι ἡ σύνθεσις ὅλων τῶν
μορφῶν τοῦ ἥρωισμοῦ, ἱερεὺς καὶ διδάσκαλος.
Εἰς τὸν βασιλέα, εἰς τὸν μέγαν ἄνθρωπον ὁ
ὁποῖος θὰ μᾶς κυβερνήσῃ, εἰς τὸν ὁποῖον θὰ

ὀπακούσωμεν ὅλοι, πρέπει νὰ ἐνσαρκούνται ὅλη
ἡ γῆνι καὶ πνευματικὴ ὑπεροχή.

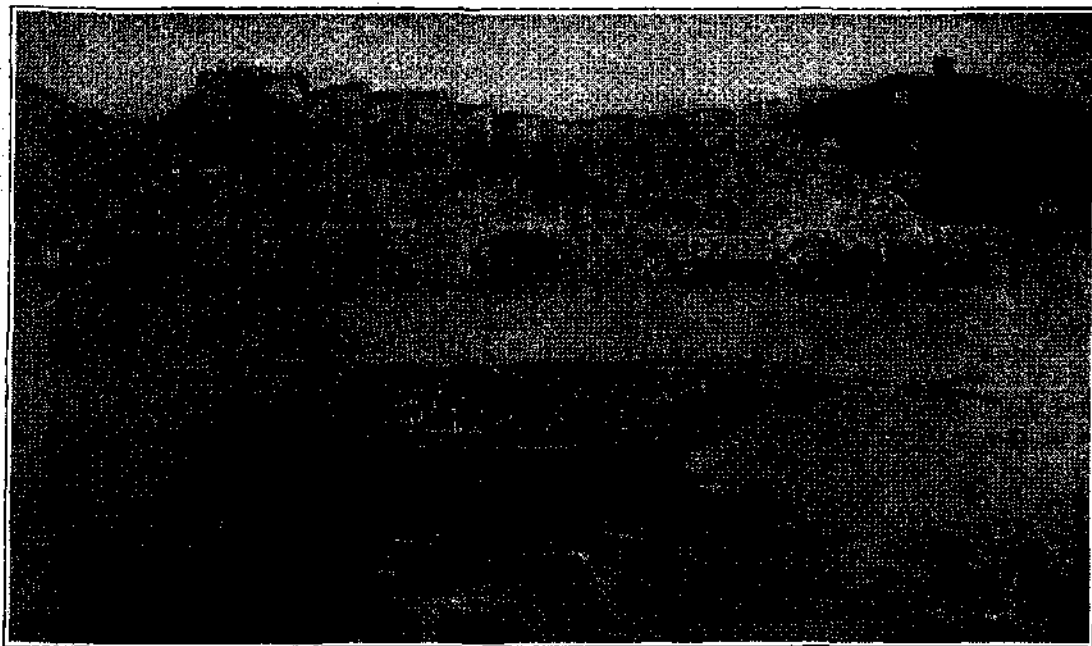
Ἄν θέσωμεν ἐπὶ κεφαλῆς τῶν δημοσίων
πραγμάτων ἓνα ἀνίκανον ἄνθρωπον, χωρὶς
ἀξίαν, εὐθήνη, ταπεινόν, ἐκεῖ ὅπου ἓνας νόμος,
μία φυσικὴ ἀνάγκη ἀπαιτεῖ νὰ ὑπάρχῃ ἓνας
ικανός, τότε τὸ κοινωνικὸν οἰκοδόμημα καταρ-
ρεῖ. Αὐτὴ εἶναι ἡ ἱστορία ὅλων τῶν ἐπαναστά-
σεων, τῶν κοινωνικῶν ἐκρήξεων, ἀπὸ τοὺς χρό-
νους τῆς ἀρχαιότητος μέχρι τῆς νεωτέρας ἐποχῆς.

Ἡ ἀταξία αὐτὴ ἐπιφέρει τὴν καταστροφὴν
ὅπως ἐκ τῆς καταστροφῆς γεννηθῆ ἄλλιν ἡ τάξις.
Ὅλα τὰ πράγματα συμπράττουν εἰς τὴν τάξιν.
Κάθε ἄνθρωπος κάθε στιγμὴν κλίνει, κατ' ἀνά-
γκην, πρὸς τὴν τάξιν, διότι ἡ ζωὴ ὑπάρχει μέσα
εἰς τὴν τάξιν καὶ ἡ ἀταξία εἶναι θάνατος καὶ
καταστροφή, καθὼς ἀποφαίνεται ὁ Κάρλαϊλ.

Τὸ θέμα τὸ ὁποῖον πραγματεύεται εἰς τοὺς
«Ἡρώας» του ὁ Κάρλαϊλ εἶναι ὑψίστον ἐνδια-
φέροντος, ἔχει βάθος καὶ εὐρύτητα, περιλαμβάνει
ὅλην τὴν ἱστορίαν τῆς ἀνθρωπότητος, ἀπὸ
τὰς θρησκείας τοῦ Βορρᾶ καὶ τῆς εἰδωλολα-
τρείας μέχρι τοῦ Κρόμβελ καὶ τοῦ μεγάλου
Ναπολέοντος. Περνᾷ μέσα ἀπὸ ὄλους τοὺς μυ-
στικὸς δρόμους τῆς ζωῆς καὶ τῆς σκέψεως.

Ζάκυνθος, Ἰούλιος 1904

ΜΑΡΙΝΟΣ ΣΙΓΟΥΡΟΣ

ΦΑΛΛΑΣΙΟΓΡΑΦΙΑ ΛΛ. ΔΗΜΗΤΡΙΟΥ

Φωτογρ. Ε. Ξάνθοπουλου

Η ΣΥΜΒΟΥΛΗ ΤΟΥ ΓΕΡΟ-ΚΛΕΦΤΗ

— ΔΗΜΟΤΙΚΟ ΤΡΑΓΟΥΔΙ ΤΟΥ ΧΩΡΟΥ —

Γοργά

— Παιδιά μ' σὰν θέλτε λεβεντιά, καὶ κλέφτες νὰ γενῆτε,
νέμενα νὰ ρωτήσετε πῶς τὰ περνᾶν οἱ κλέφτες.
Σαραντα χρόνια νέκαμα στοὺς κλέφτες καπητᾶνις.
Ζεστό ψωμί δὲν ἔφαγα, γλυκὸ κρασί δὲν ἤπια.
Τὸν ὕπνον δὲν ἐχόρτασα τοῦ Μᾶη τὲς αὐγινάδες.²
Σὲ στρῶμα δὲν ἐπλάγιασα, μάϊδε σὲ προσκεφάλι.
Τὸ χέρι μου προσκέφαλο καὶ τὸ σπαθί μου στρῶμα.
Καὶ γιὰ καλὴ στὴν ἀγκαλιὰ τῶρμου καριοφύλλι.³
Τὸ χέρι μου δὲν ἀπλωσα σὲ κοριτσιοῦ τὸν γκόρφο!....

¹ Κατ' αὐτὸν τὸν τρόπον, καὶ ἐπὶ τοῦ αὐτοῦ μέλους τραγουδοῦνται, διαδοχικῶς, ὅλοι τοῦ τραγουδιοῦ οἱ
στίχοι. Οἱ χορευταὶ του διαδοῦνται εἰς δύο ὀδικούς χορούς, καὶ ὁ δεύτερος ἐπαναλαμβάνει ἀκριβῶς ὅτι ὁ
πρῶτος ἐτραγουδῆσε. Φροντίζει ὁμοίως, ὁ δεύτερος, νὰρχίζῃ, νὰ μπαίη, νὰ πιάη, ἀπὸ τὰς δύο τελευταίας συλ-
λαβὰς, ἐν ᾧ τὸ μέλος αὐτῶν θὰ ἐξακολουθῇ ἀκόμη τραγουδᾶν ὁ πρῶτος χορὸς. Ἐδῶ λ. χ. ὁ δεύτερος
χορὸς πρέπει νὰρχίζῃ ἀπὸ τὰς δύο τελευταίας συλλαβὰς νῆ - τε τῶν δύο τελευταίων μουσικῶν μέτρων τῆς
β' στροφῆς, καθ' ἣν στιγμὴν ὁ πρῶτος χορὸς θὰ προέκτειναι νὰ περαιοῦσῃ τὴν ἐπανάληψιν εἰς τὴν β' στροφὴν
καὶ ἀκριβῶς ὅταν θὰ εὐρίσκειται εἰς τὰς συλλαβὰς: νῆ - τε. Ἡ τάξις αὕτη ἔχει τὸν λόγον διὰ νὰ μὴ μένη τι
τὸ κενὸν καὶ χάνουν οἱ χορευταὶ, καὶ δι' ὅ ὁ πρῶτος, τὸν ρυθμὸν, τὰ πατήματα. Τὸν τρόπον αὐτὸν ἀκολουθοῦν
καὶ εἰς τὰ ἐπιτραπέζια τραγούδια.

² Ἀγῆς, πρῶτας. Εὐρίσκειται καί: τὸ πῶς χορταῖν' ὁ κόσμος, καί: τοῦ ὕπνου τὴ γλυκάδα.

³ Εὐρίσκειται καί: καὶ τὸ ντυφέμι μου σφιχτά, σφιχτά ἀγκαλιασμένο.

από τον αρχαίον ελληνικόν κόσμον. Ἴσως λοιπόν διαβάσοντας τὸν Σαμωσσατέα σατυρογράφον, εἶχε ξεχωριστὴν ἐντύπωσιν ἀπὸ τὸ μέρος αὐτὸ τοῦ «Φιλοψευδοῦς», ἐπειδὴ ἀνταπεκρίνετο εἰς μίαν ἰδιαίτεράν προτίμησιν ποῦ εἶχε πάντα πρὸς τὸ ὑπερφυσικόν καὶ στὸ μυστηριώδες, ὅπως τὸ βλέπομεν εἰς ὄλον σχεδὸν τὸ δραματικὸν καὶ καθαυτὸ λυρικὸν ἔργον του καὶ εἰς ἀρκετὰς σελίδας τῶν «Ἀποινημονευμάτων» του, καθὼς ἐκεῖ, ποῦ ὁμιλεῖ διὰ τὰς ἀλχημιστικὰς ἀποπειράς του μετὰ τὴν δεσποινίδα Κλέττιμπεργκ, ὅταν ἐδιάβαζαν καὶ τὸ «Opus-mago cabalisticum» τοῦ Welling. Ἐπῆρε τὸ μέρος αὐτὸ τοῦ Λουκιανοῦ ὁ Γκαίτε καὶ τὸ ἔκαμε μπαλλάντα εἰς τὴν λαϊκὴν φόρμαν μετὰ ὄλην τὴν δύναμιν τῆς τέχνης του. Τὸ πρᾶγμα βέβαια δὲν εἶναι παράδοξον

μητε καὶ πρωτοφανές. Γκαίτε ἄλλως τε ἦταν αὐτὸς καὶ εἶχε τὸ δικαίωμα νὰ κινή ὅ,τι ἤθελε.

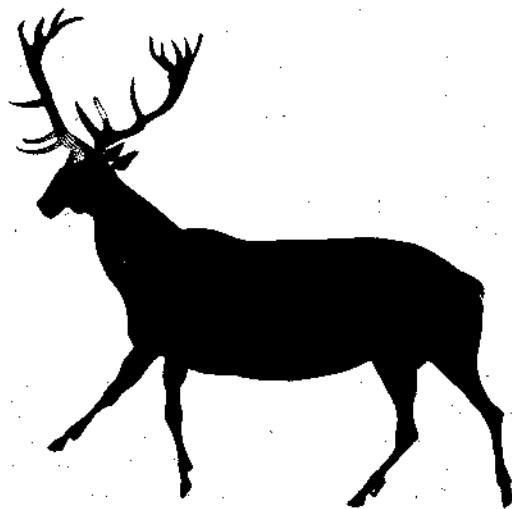
Τὸ παράδοξον ἢ ποῦ σωστά τὸ ἀστείον εὐρίσκεται, κατὰ τὴν γνώμην μου, εἰς τὸ πάθημα τῶν διαφορῶν κριτικῶν καὶ ἐξηγητῶν τοῦ Γκαίτε. Πάθημα ποῦ ἀξίζει τὸν κόπον νὰ τὸ προσέξωμεν εἰς τὴν ἐσωτέραν οὐσίαν του. Ἠθέλησαν αὐτοὶ νὰ βγάλουν συμπεράσματα τέχνης, ἐθνολογίας, χαρακτηρισμοῦ τῶν Γερμανῶν ἀπὸ ἓνα ποίημα, ποῦ ἡ ψυχὴ του δάκαιοι, ἡ παραδοξολογία του, ἡ φρεσκάδα του ἀνήκει εἰς τὸν ἀρχαίον ἑλληνικὸν κόσμον. Νομίζω, διὰ αὐτὸ ποῦ ἔπαθαν οἱ διάφοροι σοφοὶ κριτικοὶ τοῦ Γκαίτε, κ' ἡ Στάελ μαζί, εἶναι τόσον ἀστείον μὰ δι' αὐτὸ καὶ τόσον διδακτικόν, ὥστε ἡμπορεῖ νὰ ὠφελήσῃ κάπως ὄλους τοὺς κριτικούς.

ΗΑ. Π. ΒΟΥΤΙΕΡΙΑΗΣ

ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΗ ΣΕΛΙΣ—Η ΖΩΓΡΑΦΙΚΗ ΤΩΝ ΣΠΗΛΑΙΩΝ

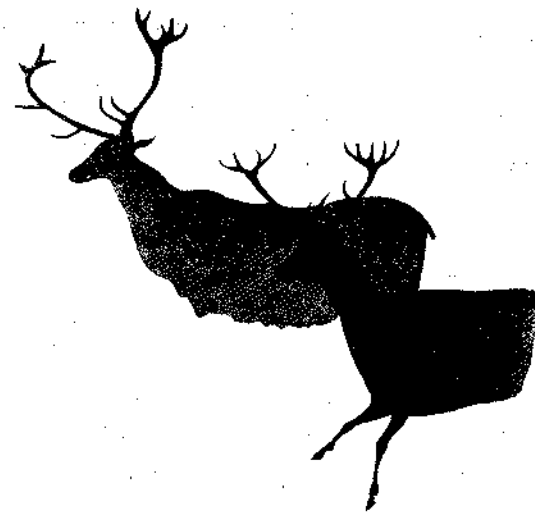
Ποῖον εἶναι τὸ βάθος τοῦ χρόνου εἰς τὸ ὁποῖον ἐμφανίζεται ἡ ζωὴ τοῦ ἀνθρώπου ἐπὶ τῆς γῆς; ποῖα ἡ κοίτις του, ποῖοι οἱ δρόμοι τοὺς ὁποίους ἔτρεξεν ἐπὶ τῆς γῆς, ποῖα ἡ πρώτη του κατάστασις, ποῖα ἡ ἐξέλιξις του, ποῖος ὁ βαθμὸς τῆς διανοήσεως εἰς τὴν ὁποίαν κατὰ καιροῦς ἔφθασεν, ποῖοι οἱ ἀγῶνες του πρὸς τὰς ἔξωτερικὰς δυνάμεις; ποῖοι αὐτῶν ὄλων δὲν ἔχουμεν εἰμὴ ὑποθέσεις; πῶτος καὶ μυστήριον καλύπτει τὸ μεγαλύτερον μέρος τῆς ζωῆς τοῦ ἀνθρώπου ἐπὶ τῆς γῆς; ἡ μνήμη μας δὲν φθάνει παρὰ ἕως εἰς τὰ πολὺ πλησίον καὶ ἡ γνώσις μας ὄχι πολὺ μακρύτερον τὸ μεγαλύτερον μέρος τῆς ἱστορίας τοῦ ἀνθρώπου εἶναι ἀγνωστον καὶ ἀπὸ τὰς περιπετείας του δὲν γνωρίζομεν παρὰ τὸ ἀπειροστόν. Τὸ σύνθηδες ὁμῶς θέαμα εἰς τὴν ἱστορίαν τῶν ἀνθρώπων εἶναι ἐμφανίσεις φυλῶν, ἀγῶνες κρίσιμοι ἐπικρατήσεως τοὺς ὁποίους ἀκολουθεῖ ἡ ἀκμὴ καὶ ἡ δρᾶσις αὐτῶν καὶ διαδέχεται μετὰ τοῦτο ὁ ἐξαφανισμὸς ἀπὸ τοῦ προσώπου τῆς γῆς; σπανίως μένουσιν ὀλίγα ἴχνη τῆς διαβάσεώς των εἰς τὴν βραχεῖαν τὴν αὐτὴν τροχιάν ἐμφανίζονται τυλιγμένα μέσα εἰς τὸ φῶς τῆς ἀποκτηθείσης πείρας των ἀφίνουσι νὰ λάμψῃ τὸ φῶς τοῦ πνεύματός των καὶ τοῦ πολιτισμοῦ εἰς τὸν ὁποῖον ἔφθασαν μέσα εἰς τὸν χρόνον ἀπειροὶ εἶναι οἱ πολιτισμοὶ ποῦ παρήχθησαν καὶ ἐξηφανίσθησαν διαδοχικῶς; καὶ ὁ ἀνθρώπος ἔχει ἀνέλθῃ μέχρι τῆς γνώσεως τῆς σήμερον διὰ σειρᾶς ἀπειρῶν γεννήσεων καὶ θανάτων τῆς διανοητικῆς του ἀναπτύξεως εἰς τὴν ὁποίαν ἔφθανε κατὰ καιροῦς; πολλάκις μέχρι σήμερον ὁ ἀνθρώπος ἔχει ἐντελῶς ἀπολέσῃ τὰ ἀποτελέσματα τῆς ἀποκτηθείσης μακροχρο-

νίου πείρας του καὶ τὸ πλεῖστον τῶν σημερινῶν γνώσεων ἔχει ἀποκτηθῆ καὶ ἀπολεσθῆ διαδοχικῶς πολλάκις κατὰ τὸ παρελθόν. Οὕτω αἱ τοιχογραφίαι τῶν σπηλαίων δύνανται νὰ μαρτυρη-

Ἐρυθρὰ ἔλαφος τοῦ πρώτου βράχου τοῦ Calapata.

σον διὰ τὸν βαθμὸν τῶν ἱκανότητων εἰς τὰς ὁποίας ἔφθασεν ὁ ἀνθρώπος τῆς παλαιολιθικῆς ἐποχῆς. Ἡ ζωγραφικὴ τῶν ζώων τῆς ἐποχῆς ταύτης δύνανται νὰ εἶρη ἐφάμιλλα δείγματα τέχνης μόνον εἰς τοὺς πλέον φημισμένους ζωγράφους ζώων τοῦ 18^{ου} καὶ 19^{ου} αἰῶνος. Τοσαύτη εἶναι ἡ ἀλήθεια, ἡ χάρις καὶ ἡ δύναμις ἡ ὁποία συνοδεύει τὴν τέχνην τῶν ἀπομακρυσμένων ἐκεί-

Μαύρη καὶ ἐρυθρὰ ἔλαφος τοῦ δευτέρου βράχου τοῦ Calapata.

νων χρόνων καὶ ἐμποεῖ ἐντύπωσιν παραδείγματος χάριν ὁ βαθμὸς τῆς ἱκανότητος τῆς παρατηρήσεως καὶ ἡ ἀκριβὴς τεχνικὴ ἀπόδοσις τῶν πλέον περιπλόκων θέσεων τὰς ὁποίας λαμβάνουν τὰ ζῶα κατὰ τὰς κινήσεις των. Ἐκ τῆς ζωγραφικῆς αὐτῆς, ἡ ὁποία φέρεται ὑπὸ τὸ ὄνομα τῶν τοιχογραφῶν τοῦ Calapata καὶ τῆς Cogul (ἐν Ἰσπανίᾳ), θὰ περιγράψωμεν μόνον τὴν σπηλὴν, ἣτις λέγεται ὁ χορὸς τῶν 9 γυναικῶν τῆς Cogul, διὰ τὸ ἰδιαίτερον ἐνδιαφέρον τὸ ὁποῖον παρουσιάζει καὶ τὰς πληροφορίας τὰς ὁποίας δύνανται νὰ παρέξῃ διὰ τὴν ζωὴν καὶ τὰς ιδέας τῶν παναρχαίων αὐτῶν ἀνθρώπων.

Τὸ σύμπλεγμα αὐτὸ τὸ ὁποῖον ἐρμηνεύεται ὡς μία σπηλὴ χοροῦ, εἶναι συντεθειμένον ἀπὸ 10 πρόσωπα εὐδιάκριτα, διατεταγμένα ὡς ἑξῆς: 5 γυναῖκες ἀριστερὰ καὶ 4 δεξιὰ ἀνδρὸς ἰσταμένου εἰς τὸ μέσον· αὐτὸς εἶναι ζωγραφισμένος μετὰ βαθνὸν σκούρον χρῶμα μᾶλλον, παρὰ μαῦρον· τὸ κεφάλι του εἶναι στρογγυλὸ ἐπάνω εἰς ὄμους τετραγώνους ἀπὸ τοὺς ὁποίους πέφτουν οἱ βραχίονες, εἰς τὰς καὶ βραχεῖς· ὁ κορμὸς τοῦ σώματος εἶναι λεπτὸς καὶ καμπύλος ὡς τόξον· αἱ κνήμαι ἀκαμπτοὶ φέρουν ἓνα στόλισμα κάτω ἀπὸ τὸ γόνυ· τὰ γεννητικὰ ὄργανα εἶναι διαστάσεων ὑπερμέτρων, ἀλλ' ὄχι ἐν διεγέρσει· ἀριστερὰ αὐτοῦ τοῦ ἀνδρὸς τοῦ ὁποῖου ὁ βριζλισμὸς εἶναι τόσον ἐκδηλός, πέντε κυρία βηματίζουν καὶ ἀποκρύνονται εἶναι ζωγραφισμένοι μετὰ χρῶμα μαῦρον καὶ ἐρυθρὸν, σφιγμένοι ἢ μία κοντὰ εἰς τὴν ἄλλην· μία ἕξ αὐτῶν, ἡ πλέον μικρὰ χορεύει εἰς τὸν κορμὸν τῆς ἑτέρας καὶ ἔχει κινήσιν ὡς νὰ εἶναι ἔτοιμος νὰ πηδήσῃ εἰς τὴν γῆν.

Αἱ 4 γυναῖκες εἰς τὰ δεξιὰ εἶναι διηρημένοι εἰς δύο ζεύγη καὶ πιάνονται ἀπὸ τὸ χέρι καὶ εἶναι

ὡς νὰ βηματίζουν καὶ νὰ χορεύουν μέσα εἰς μίαν κινήσιν κορμοῦ καὶ μελῶν χαριτωμένων καὶ πολὺ γυναικείων ἢ κεφαλὴ τους ἔχει σχῆμα ὡς νὰ εἶναι κεκαλυμμένη ἀπὸ σκούριαν ἢ ἀπὸ κονκούλιαν τριγωνικὴν μετὰ στρογγύλας γωνίας· τὰ χέρια των κάμπτονται εἰς τοὺς ἀγκῶνας των πολὺ ἀρμονικᾶς εἰς τὰς δύο ἀπὸ αὐτὰς, ἓνας χορεύει ὡς κῆτος, ὡς ὀγκῶδες βραχιόλι, τοὺς σφίγγει τὸν βραχίονα ἀνωθεν τοῦ ἀγκῶνος· τὸ στήθος, ὁ θώραξ, τὸ ἄνω μέρος τοῦ σώματος παρουσιάζεται ἑλαφρόν, εὐκαμπτον καὶ συνεσφιγμένον. Οἱ μαστοὶ πολὺ κρεμαστοὶ καὶ ὀγκῶδεις στολίζονται τὰ στήθη εἰς τὰς 7 ἕξ αὐτῶν· εἰς τὰς δύο, τὰς πλέον μικρὰς, δὲν ἔχουν εἰσέτι ἀρκούντως ἀναπτυχθῆ.

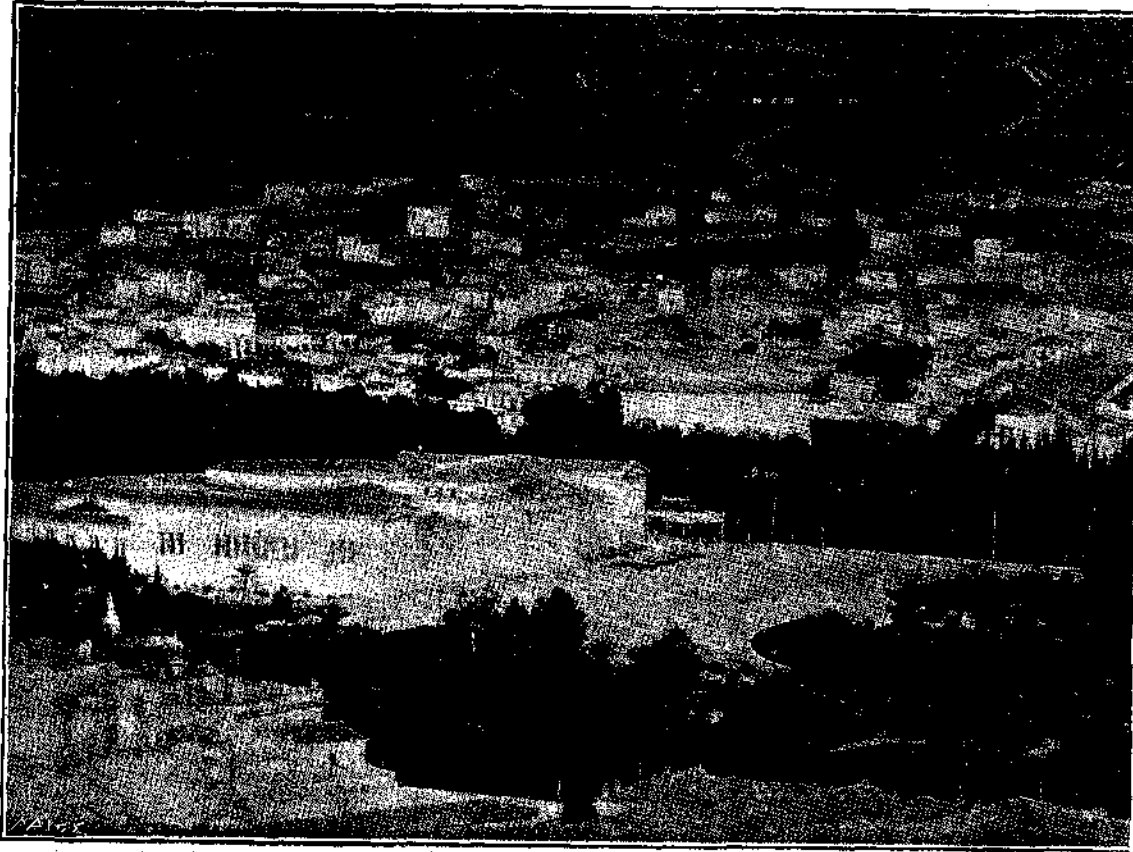
Ἐνας ἐκ τῶν πλέον ἀξιοσημειώτων χαρακτήρων τῶν μορφῶν αὐτῶν εἶναι τὸ ἔνδυμα ποῦ φοροῦν· φαίνεται ὅτι ὁ κορμὸς τους εἶναι γυμνός, καθὼς καὶ τὸ στήθος τους καὶ ὅτι ὡς μόνον ἔνδυμα φέρουν τὸ φουστάνι τους, τὸ ὁποῖον καλύπτει τὸ κάτω μέρος τοῦ σώματος μέχρι τῶν γονάτων· εἰς δύο ὁμῶς ἀπὸ αὐτὰς αἱ ὁποῖαι παρουσιάζουν σιλουέταν γυναικῆς, ἐντελῶς σημερινῆς ἐποχῆς, φαίνεται νὰ ἀκολουθεῖ τὰς καμπυλότητας ὄλου τοῦ σώματος καὶ νὰ τὰς καλύπτῃ ὡς ἓνα ὀλόκληρον ἔνδυμα· εἰς αὐτὰς μάλιστα κατέρχεται πολὺ χαμηλότερον μέχρι τῶν ἄκρων ποδῶν καὶ εἶναι ὡς νὰ ἔγινε σύμφωνα μετὰ τὴν τελευταίαν παρισινήν μόδον· εἰς μικρὰς ὁ γῦρος αὐτῆς τῆς ἐσθῆτος πίπτει σὰν περισσότερον ὀπισθεν καὶ σχηματίζει εἶδος οὐρᾶς.

Μία πολυχρωμία μόλις εἰδιάρκτος δύνανται νὰ σημειωθῆ εἰς ὄλα τὰ πρόσωπα τοῦ χοροῦ.

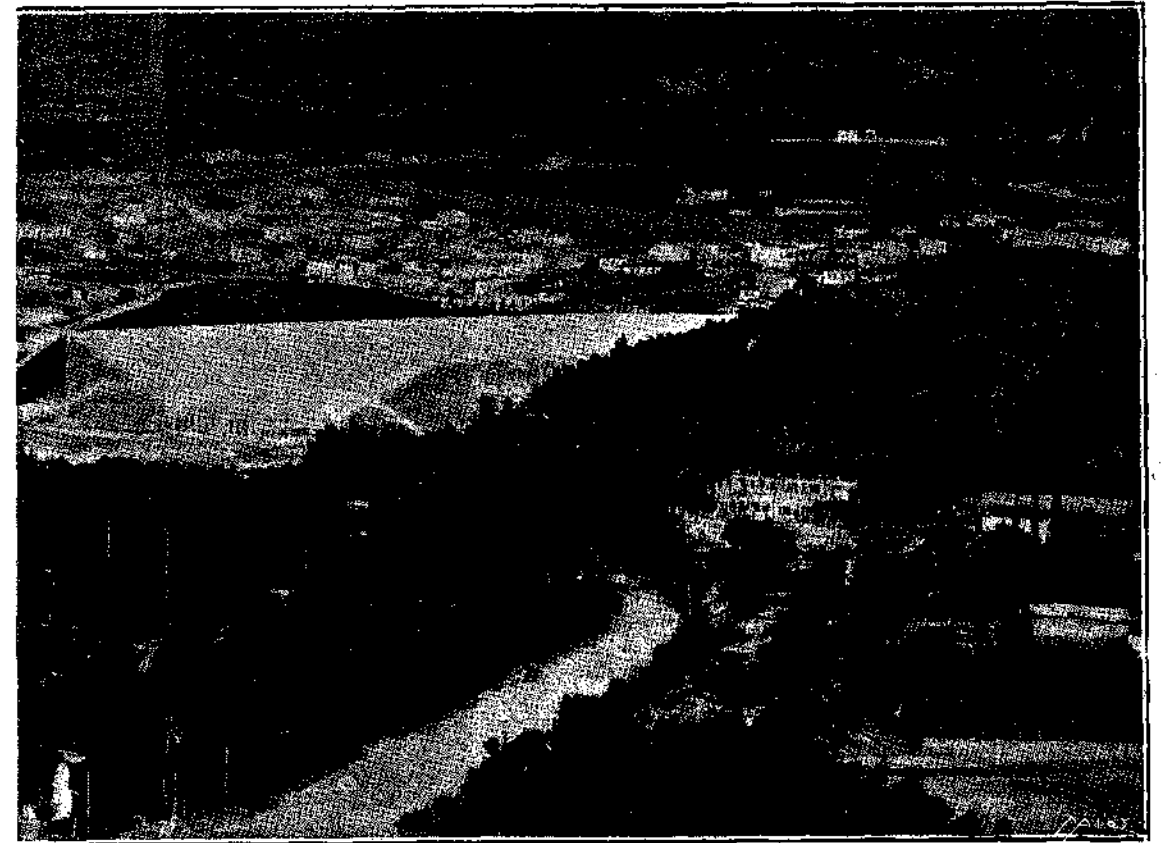
Ἡ εἰκὼν αὐτῆ ἐρμηνεύεται ὡς χορὸς ἢ ὡς ἄλλη τις τελετὴ ἀνάλογος, ὅπου ἑννέα γυναῖκες περιπαλῶνουν ἓνα ἄνδρα ἔχει τὴν ὄψιν ἱερο-

Αἴγες καὶ αἰγαῖροι τοῦ δευτέρου βράχου τοῦ Calapata.

ΑΘΗΝΑΪΚΑ ΤΟΠΙΑ — ΑΠΟΨΙΣ ΤΟΥ ΖΑΠΕΙΟΥ ΚΑΙ ΤΟΥ ΣΤΑΔΙΟΥ

ΑΠΟ ΤΗΣ ΑΚΡΟΠΟΛΕΩΣ — ΦΩΤΟΓΡ. Χ. ΔΕΛΛΑΠΟΡΤΑ, ΔΟΧ. ΜΗΧ.

“Επειτα από λίγο ο Νάγκελ ξαναείπε:
— Μέσ’ στον τάφο ήταν δυο λουλούδια, δυο άσπρα λουλούδια. — Δέν ξέρεις πώς βρέθηκαν;
— “Όχι, απήγγησε ο Μινούττας, δηλαδή... με ρωτάτε; Με ρωτάτε ναπαντήσω; Είναι ντροπή να τό λέγω. Ίσως έπρεπε να τάρβαζα άπάνω σιό φέρετρο, αν παρακαλούσα να μ’ άφησαν να τάρβαλω, να μη φαίνεται σαν να τάρπεταξα έτσι. Μά δέν ήταν και πολύ πράμα, δυο λουλούδια κ’ επί τέλους όλον κι’ αν τάρβαζα, πάντα δυο λουλούδια ήταν. Σήμερα τό πρωτό λοιπόν, σηκώθηκα πρωτό πρωτό, λίγο μετά τις τρεις, δηλαδή, καλύτερα να πώ: σηκώθηκα τήν νύχτα στις τρεις, και τάρβαλα βαθειά μέσα στον τάφο κατέβηκα ο ίδιος κάτω και τάρποθέτησα και έπειτα τού φώναξα δυνατά και τόν άποχωρήτησα δύο φορές, ένώ ήμουν ακόμα κάτω. Μου έκανε τόση έντύπωση, πού έπειτα πήγα στο δάσος κι’ από τήν λύπη μου βαστούσα τάρ χέρια μπρός στα μάτια μου. Είναι περίεργο ν’ άποχωρισθώ κανείς έτσι για πάντα έναν άνθρωπο γιατί αν και έστρέκετο πιό ψηλά από μένα ο Γιένς Κάρλσεν

στην ζωή, μου ήτον όμως πάντα καλός φίλος.
— “Ετσι; ώστε τάρ λουλούδια ήταν από σένα;
— Ναι, ήταν από μένα, μά δέν τάρκανα καθόλου για έπίδειξη. “Ο Θεός μάρτυς μου. Ούτε αξίζει να γίνεται όμιλία για ένα τόσο μικρό πράμα. Τ’ άγόρασα χτές τό βράδυ όταν έφυγα από σάς. “Ετυχε ίσα ίσα ο θεός μου να μου δώση μισή κορόνα για να τήν κάνω ό,τι θέλω, όταν τούφερα τάρ χρήματα πού μου δώσατε. Είχε τέτοια χαρά, πού κόντευσε να με ρίξη κάτω βέβαια θάρρη και μάρ μέρα να σάς ευχαριστήσώ. Όχι, όχι, βέβαια θάρρη, τό ξέρω πώς θάρρη. Μά όταν μουδωσε εκείνην τήν μισή κορόνα, άμέσως σέκέρθηκα πώς δέν είχα πάρει λουλούδια για τήν κηδεία και τότε πήγα κάτω στην προκυμαία...
— Πήγες κάτω στην προκυμαία;
— Ναι, σε μάρ κυρία πού κάθεται εκεί κάτω.
— Σ’ ένα σπίτι πού έχει ένα πάτωμα;
— Ναι.
— “Έχει αύτη ή κυρία άσπρα μαλλιά;
— Ναι, κάτασπρα μαλλιά. Τήν έχετε ίδη;

Είναι κόρη ενός πλοίαρχου, μά πολύ φτωγή. Στην αρχή δέν ήθελε να τήν πάρη τήν μισή κορόνα, μά εγώ τήν έβαλα άπάνω σε μάρ καρέκλα, αν και εκείνη δέν ήθελε καθόλου να τήν δεχθώ. Είναι πολύ ντροπαλή και βέβαια πολλές φορές θάρ υποφέρει από τήν ταπεινοφροσύνη της.
— Ξέρεις πώς τήν λένε;
— Μάρθα Γούδε.
“Ο Νάγκελ έβγαλε τό σημειωματάριό του άπ’ τήν τσέπη και έγραψε τόννομά της.
— “Ητον παντρεμένη; Είναι χήρα;
— “Όχι, πολλά χρόνια ταξίδευε με τόν πατέρα της, ένόσω είχε πλοίο εκείνος. Μά από τότε πού πέθανε, κάθεται εδώ.
— Μά δέν έχει συγγενείς;
— Δέν ξέρω. “Όχι. Ίσως να μην έχη.
— Και πώς ζή;
— “Ο Θεός τό ξέρει πώς ζή. Κανείς δέν ξέρει. Μά βέβαια θάρ παίρην κάτι από τό δημόσιο.
— Πές μου λοιπόν, ήσουν στο σπίτι αύτης τής Μάρθας Γούδε; πώς είναι μέσα τό σπίτι;
— Πώς μπορεί να είναι; μάρ παιλιά, φτωγή

κιμαρούλα. “Έχει ένα κρεβάτι, ένα τραπέζι, μάρ δυο καρέκλες, μου φαίνεται πώς είναι τρεις καρέκλες, αν δέν κάνω λάθος, γιατί και στην γωνία κοντά στο κρεβάτι, κ’ εκεί είναι μάρ καρέκλα. Αύτη είναι ντυμένη με κόκκινο βελούδο, μά πρέπει ν’ άκουμπώ στον τοίχο, είδεμάρ δέν μπορεί να σταθώ, τόσο χαλασμένη είναι. “Άλλο τίποτα δέν θυμώμαι νάχη.
— “Αλήθεια, δέν έχει τίποτ’ άλλο; Δέν κρέμεται κανένα ρολόό στον τοίχο; και μάρ παιλιά ζωγραφιά, ή τίποτα τέτοιο;
— “Όχι!
“Η κηδεία είχε τελειώσει. Οι περισσότεροι διευθύνοντο πρός τήν μεγάλη πόρτα, άλλοι έστρέκοντο και μιλούσαν. Μερικοί κύριοι και κυρίες έπροχώρησαν πρός τό μέρος τού Νάγκελ και τού Μινούττας με άπορία. Τής Δάγγης Κιέλλανδ τό πρόσωπο άμέσως κοκκίνισε, μά όλην τήν ώρα κύταζε μπροστά της, δέν γύριζε ούτε δεξιά, ούτε άριστερά. Ούτε και ο δικαστής δέν σήκωνε τάρ μάτια του από κάτω μιλούσε σιγανά με μάρ άπ’ τις κυρίες.

Τὴν στιγμή πού περνοῦσαν, στάθηκε ὁ Στέ νερσεν ὁ ἱατρός, πού ἦτον κ' αὐτὸς μαζί. Ἐκανε νεῦμα τοῦ Μινούττα. Ὁ Μινούττας σηκώθηκε. Ὁ Νάγκελ ἔμεινε μόνος καθισμένος.

— Παρακάλεσε τὸν κύριο!... ἄκουε ὁ Νάγκελ πού ἔλεγε ὁ ἱατρός πάρα κάτω δὲν ἄκουσε πιά. Ἐπειτα ἄκουσε πού ἔλεγαν τὸνομά του δυνατὰ καὶ τότε σηκώθηκε κ' αὐτός. Ἐβγαλε τὸν σκούφο του καὶ χαιρέτησε βιαστικά.

Ὁ ἱατρός ζήτησε συγγνώμη: εἶχε τὴν δυσάρεστη ἐντολή ἐκ μέρους μιᾶς κυρίας πού συνόδευε, τῆς κυρίας Μεέκ, νὰ παρακαλέσῃ τὸν κύριο νὰ εἶναι πιὸ προσεκτικὸς μὲ τὴν πέτρα τοῦ τάφου καὶ νὰ μὴ κἀθεται ἀπάνω. Ἡ πλάκα εἶναι καινούρια, εἶναι λίγος καιρὸς πού τὴν ἔβαλαν, ἀπὸ κάτω τὸ χῶμα εἶναι ἀκόμα μαλακὸ καὶ μπορεῖ εὐκόλα νὰ βουλιᾶξῃ πρὶν προφθάσῃ κανεὶς νὰ τὸ ἀντιληφθῇ. Ἡ ἀδελφὴ τῆς ἀποθαμμένης ἔστειλε καὶ παρακαλοῦσε.

Ὁ Νάγκελ ζήτησε χίλιες φορές συγγνώμη. Δὲν καταλαβαίνει, λέει, πὼς ἔκανε αὐτὴν τὴν ἀπροσεξία, αὐτὴν τὴν ἀσέβεια. Ἐννοεῖ πολὺ καλὰ τοὺς φόβους τῆς κυρίας.

Καθὼς μιλοῦσαν εἶχαν προχωρήσει καὶ λίγο. Ὅταν ἔφθασαν στὴν πόρτα, ὁ Μινούττας χαιρέτησε κ' ἔφυγε ὁ ἱατρός καὶ ὁ Νάγκελ ἔμειναν μόνοι. Τότε συστήθηκαν ὁ ἕνας στὸν ἄλλον.

Ὁ ἱατρός ρώτησε:

— Καὶ θὰ μέινετε ἐδῶ λίγον καιρό;

— Ναι, ἀπάντησε ὁ Νάγκελ. Ἔτσι εἶναι ἡ μόδα τώρα νὰ πηγαίνῃ κανεὶς στὴν ἐξοχὴ τὶς διακοπές, γιὰ νὰ δυναμώσῃ γιὰ τὸν χειμῶνα καὶ τότε νὰ ξαναρχίσῃ πάλι... Εἶναι εὐχάριστη αὐτὴ ἡ πόλις.

— Ἀπὸ πού εἶσθε; προσπαθῶ νὰ βρῶ τί διάλεκτο μιλάτε, μὰ δὲν καταλαβαίνω.

— Ἡ καταγωγὴ μου εἶναι ἀπὸ τὴν Φινμαρκία εἶμαι Κβανός. Μὰ ἔζησα πὸτ' ἐδῶ, πὸτ' ἐκεῖ.

— Τὸ πιστεύω, γιατί συνήθως ἡ βορεινὴ διάλεκτος ἔχει πολὺ χτυπητὴ προφορά... Ἐρχεσθε ἀπὸ τὸ ἔξωτερικό;

— Μόνον ἀπὸ τὸ Χέλιγγφορς.

Στὴν ἀρχὴ μιλοῦσαν γιὰ ὄλο ἀδιάφορα πράματα ἔπειτα ἤρθαν σ' ἄλλα ζητήματα, τὶς ἐκλογές, τὴν κακὴ συγκομιδὴ τῆς Ρωσσίας, τὴν φιλολογία, τὸν Κάρλσεν πού πέθανε.

— Τί εἶναι ἡ ἰδέα σας, θάνατε σήμερα ἕναν αὐτόχειρα; ρώτησε ὁ Νάγκελ.

Ὁ ἱατρός δὲν ἤξερε νὰ πῇ, δὲν ἤθελε νὰ πῇ. Δὲν τὸν ἔμελε πολὺ, λέει, καὶ γι' αὐτὸ δὲν ἤθελε ν' ἀνακατῶθῃ σ' αὐτὸ τὸ ζήτημα. Ὁλος ὁ κόσμος μιλοῦσε τόσο πολὺ γι' αὐτό. Κ' ἔπειτα, γιατί νὰ μὴν εἶχε σκοτωθῇ καὶ μόνος του; Ὅλοι οἱ θεολόγοι ἔπρεπε νὰ σκοτωθοῦν.

— Γιατί;

— Γιατί; Γιατί ὁ ρόλος τῶν παίχθηκε πιά,

πέρασε ἡ ἐποχὴ τῶν, ὁ αἰὼν μας τοὺς ἔκανε ἀχρηστους. Οἱ ἀνθρώποι ἀρχισαν νὰ σκέπτονται μόνον τῶν, γιὰ τὸν ἑαυτό τους, καὶ τὸ θεοσκευτικὸ τῶν αἰσθημάτων ἔσβησε σιγὰ σιγὰ.

Μὰ ὁ Νάγκελ δὲν μποροῦσε νὰ καταλάβῃ τί κέρδος μπορεῖ νὰ εἶναι γιὰ τὴν ἀνθρωπότητα ἀν καταστρέψωμε ὄλα τὰ σύμβολα, ὅλην τὴν ποίησι. Ἄλλως τε εἶναι ζήτημα ἀκόμα ἀν ἀλήθεια ὁ αἰὼν μας τοὺς ἔκανε ἀχρηστους τοὺς θεολόγους, ἐπειδὴ ἴσα ἴσα πού τὸ θεοσκευτικὸ αἰσθημα δὲν εξαφανίζεται καθόλου...

Ναι, βέβαια ὄχι εἰς τὰ χαμηλὰ στρώματα τοῦ λαοῦ — ἀν καὶ ἐκεῖ ὄσο πάει... — μὰ ἐν πάρῃ κανεὶς τοὺς ἀνεπτυγμένους, ἐκεῖ ὄρισμένως ὄλο λιγοστεύει.

Ὁ Νάγκελ δὲν ἐσυμφωνοῦσε σ' αὐτό. Τὸ θεοσκευτικὸ αἰσθημα εἶναι ζήτημα ἀτομικόν· ἄλλος ἔχει περισσότερο, ἄλλος ὀλιγότερο καὶ ἄλλος πάλι δὲν ἔχει καθόλου. Καὶ δὲν εἶναι ὄσωστὸ νὰ λέγῃ κανεὶς πὼς μόνον οἱ ἀθησοικοὶ ἀνθρώποι εἶναι ἀνεπτυγμένοι ἴσα ἴσα πολὺ συχνά...

— Ἄς μὴ μιλοῦμε πιά γι' αὐτὸ εἶπε ὁ ἱατρός, ξενιτοῦμε ὁ καθένας ἀπὸ ἐντελῶς διαφορετικὸ σημεῖο. Ὁ ἱατρός εἶχε ἐλεύθερα φρονήματα καὶ εἶχε ἀκούσει αὐτὰ τὰ ἐπιχειρήματα πολλὰς φορές, κ' αὐτὸς δὲν ξέρεε πὼς εἶχε. Ἄν προσηλυτισθῆτε ποτέ; Εἴκοσι χρόνια τώρα εἶναι ὁ ἴδιος. Ἐκανε τὸν ἱατρὸ καὶ ἔπαιρνε τὴν ψυχὴ τῶν ἀνθρώπων κοιταλάκι κοιταλάκι! Ἐφύγε πιά ἀπὸ τὴν δεσποταμονία... Τί φρονεῖτε γιὰ τὶς ἐκλογές;

— Γιὰ τὶς ἐκλογές; εἶπε ὁ Νάγκελ γελώντας. Εἶμαι ὄλος ἐλπίδα.

— Κ' ἐγὼ ἐπίσης, εἶπε ὁ ἱατρός. Θὰ ἦτον ντροπὴ στὸν αἰὼνα τὸν ἀπαντα, ἀν τὸ Ὑπουργεῖο μὲ τὸ δημοκρατικώτατό του πρόγραμμα δὲν ἔφερνε στὴν Βουλὴ τέτοια πλειονοψηφία.

Ὁ ἱατρός ἀνῆκε στὴν ἀριστερὰ κ' ἦτον ριζοσπάστης ἀπὸ τότε πού εἶχε τὸ λογικὸ του. Ἡ δουλειὰ εἶναι, ἐξακολούθησε, πὼς στὴν ἀριστερὰ δὲν ἔχομε παρὰ ἀρκετό. Ἐσεῖς κ' ἄλλοι πού ἔχετε τώρα τὰ χρήματα, ἔπρεπε νὰ μᾶς ὑποστηρίξετε. Ἀλήθεια, πρόκειται τώρα γιὰ τὸ μέλλον ὄλης τῆς χώρας.

— Ἐγὼ, ἐγὼ ἔχω χρήματα; ρώτησε ὁ Νάγκελ. Ἄχ, μακάρι νὰ εἶχα!

— Ἐ, δὲν λέω πὼς εἶσθε καὶ ἑκατομμυριοῦχος. Κάποιος διηγεῖτο πὼς ἔχετε παράδες, πὼς ἔχετε ἕνα κτήμα πού ἀξίζει ἑξήντα δύο χιλιάδες.

— Χί, χί, χί! Τὸ πιὸ νόστιμο πράμα πού ἄκουσα ποτέ! Μπα, ὄλα ὄλα εἶναι μιά μικρὴ κληρονομία τῆς μητέρας μου μερικὲς χιλιάδες κορόνες πού μοῦ πλήρωσαν τώρα αὐτὲς τὶς μέρες. Κτήμα δὲν ἔχω κανένα, ὄποιος τὸ πιστεύει εἶναι ἀπατημένος.

Εἶχαν φθάσει στὸ σπίτι τοῦ ἱατροῦ, ἕνα σπίτι βαμμένο κίτρινο, μὲ δύο πατώματα καὶ μία

βεράντα. Σὲ πολλὰ μέρη ὁ σουβάς εἶχε χαλάσει τὰ κεραμῖδια στὶς ἄκρες ἦταν μισοσπασμένα. Σ' ἕνα παράθυρο τοῦ ἀπάνω πατώματος ἔλειπε ἕνα γυαλί, οἱ κουρτίνες ἐφαίνοντο πιὸ βρώμικες παρὰ καθαρές. Ὁ Νάγκελ αἰσθάνθηκε ἀπέχθεια πρὸς σ' αὐτὸ τὸ ἀκατάστατο σπίτι καὶ θέλησε νὰ φύγῃ ἀμέσως· μὰ, ὁ ἱατρός τοῦ εἶπε:

— Δὲν ἔρχεσθε λίγο μέσα; Ὅχι; Καλά, μὰ ἐλπίζω πὼς θὰ σᾶς ἰδῶ ἄλλη φορὰ. Καὶ ἡ γυναῖκα μου κ' ἐγὼ θὰ χαροῦμε πολὺ ἀν μᾶς ἐπισκεφθῆτε. Δὲν θέλετε νᾶρθετε τώρα μέσα νὰ χαιρετήσετε τὴν γυναῖκα μου;

— Μὰ ἡ κυρία ἦτον στὸ νεκροταφεῖο· δὲν μπορεῖ νὰ εἶναι κ' ὄλας σπίτι.

— Ἐχετε δίκαιο· πῆγε μὲ τοὺς ἄλλους. Ἐ, ἔρχεσθε καὶ μᾶς βλέπετε ἄλλη φορὰ, διὰν περνατε ἀπὸ ἐδῶ.

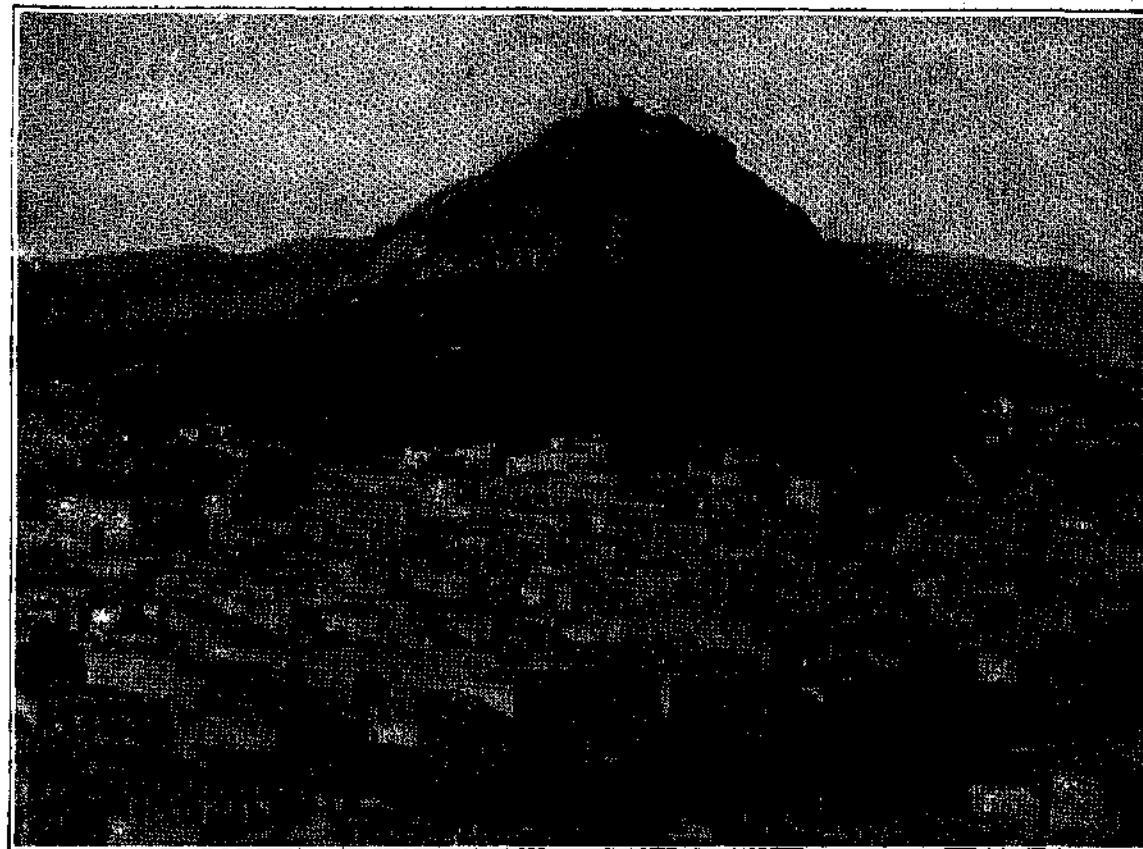
Ὁ Νάγκελ τράβηξε σιγὰ σιγὰ πρὸς τὸ ξενοδοχεῖο· μὰ ἴσα ἴσα τὴν στιγμή πού ἤθελε νὰ μῆν μέσα, κάτι συλλογίσθηκε. Γέλασε δυνατὰ καὶ εἶπε: Κάτι θᾶδινα νὰ ἤξερα ἀν ἐκεῖνος ὁ

στίχος εἶναι ἀκόμα ἐκεῖ! Καὶ τράβηξε πάλι κατὰ τὸ νεκροταφεῖο καὶ πῆγε καὶ στάθηκε μπρὸς στὸ μνήμα τῆς Μίνας Μεέκ. Κανένας ἀνθρώπος δὲν ἐφαίνετο πουθενά, μὰ ὁ στίχος ἦτον σβησμένος. Ποιὸς νὰ τὸν εἶχε σβῆσει. Ὅυτε ἴχνος δὲν ἔμενε ἀπὸ τὰ γράμματά του.

VI

Τὸ πρῶτ ξύπνησε ὁ Νάγκελ μὲ ἕνα αἰσθημα χαρούμενο καὶ τρυφερό. Αἰσθάνθηκε ἔτσι ἐνόσω ἦτον ἀκόμα ξαπλωμένος στὸ κρεβάτι· ἦτον, σὰν τὸ ταβάνι διὰ μιᾶς ν' ἀνέβαινε ὄλο πιὸ ψηλά, ὄλο πιὸ ψηλά, νᾶφθανε σ' ἀμέτρητο ὕψος καὶ νὰ ἐγίνετο ἕνα μὲ τὸν γαλανὸ θόλο τ' οὐρανοῦ. Καὶ διὰ μιᾶς αἰσθάνθηκε σὰν μιά ἀπαλή, γλυκειὰ πνοὴ νὰ τὸν χάιδευε, σὰν νὰ ἦτον ξαπλωμένος ἔξω στὸ πράσινο χόρτο. Καὶ οἱ μύγες βούϊζαν μέσ' στὴν κᾶμαρα· ἦτον ζεστὴ, καλοκαιριάτικη μέρα.

Ντύθηκε γρήγορα καὶ βγήκε ἔξω χωρὶς νὰ

Ἀθηναϊκὰ Τοπία — Ὁ Λυκαβητὸς ἀπὸ τοῦ μνημείου τοῦ Φιλοκάππου.

πάρη καφέ πήγε κατά την πόλι. Ήτον ένδεκα ή ώρα.

Από κάθε σπίτι άκούετο πιάνο από τ' άνοιχτά παράθυρα έχύνοντο χίλιες μελωδίες, και στόν δρόμο άπαντούσαν τά συλλία με δυνατά γαυγίσματα. Αισθάνθηκε μιá άγαλλίασι να τόν πλημμυρίζη, και χωρίς να τó καταλάβη, έτσι περπατώντας, άρχισε να τραγουδά σιγά σιγά, κι όταν είδε έναν κακομοίρη γεροντάκο, άμέσως τού φάνηκε φυσικό να τού δώση μιá πεντάρα.

Έφθασε σ' ένα μεγάλο άσπρο σπίτι. Στο δεύτερο πάτωμα άνοιγαν ένα παράθυρο εκείνην την στιγμή ένα άσπρο χέρι λιγνό τó στερέωνε. Η κορυφίνα κουνιέται άκόμα και τó χέρι άκόμα βαστά τó στήλωμα; και ó Νάγκελ είχε τó αίσθημα πώς κάποιος ήτον πίσω άπ' την κορυφίνα και τόν κύταζε. Στάθηκε και κύταζε άπάνω περισσότερο από ένα λεπτό, μα δέν φάνηκε κανείς. Τότε κύταζε την επιγραφή στην πόρτα: Φ. Μ. Άνδρέζεν, Δανικόν Προξενείον.

Ο Νάγκελ έτοιμάζετο να έξακολουθήση τόν δρόμο του μα γύρισε πάλι τó κεφάλι και ίσα ίσα εκείνην την στιγμή επρόβαλλε ή Φριδερίκα από τó παράθυρο και τόν κύταζε με τά μεγάλα της μάτια. Ο Νάγκελ στάθηκε πάλι τά βλέμματα των άπαντήθηκαν εκείνη κοκκίνησε, μα σαν για πείσμα, τράβηξε λίγο άπάνω τά μανίκια της και άκούμπησε με όλο της τó σώμα στο παράθυρο. Έμεινε έτσι πολλήν ώρα κανείς δέν κουνούσε, κ' έτσι ó Νάγκελ, για να τελειώνη τ' σκηνή, αναγκάσθηκε κ' έφυγε. Μα συγχρόνως τού γεννήθηκε μιá άπορία: άραγε αυτή ή κυρία έμπροσς στο παράθυρο άκουμπούσε με τά γόνατα στο πάτωμα; Τότε — σκέφθηκε — οί κάμαρες τού σπιτιού τού προξένου δέν μπορούσαν να είναι πολύ ψηλές, άφοϋ τó παράθυρο είχε ύψος μόλις έξη πόδια και ως στην στέγη θά ήτον ως ένα πόδι άκόμα. Γέλασε μέσα του γι' αυτήν του την σκέψη: τί διάβολο τόν έμελε τó σπίτι τού προξένου Άνδρέζεν;

Έτσι τράβηξε πάρα κάτω.

Κάτω στους μώλους ή δουλειά έδινε κ' έπαιρνε. Χαμάληδες, τελώνες και ψαράδες πηγαινοήρχονταν, ó καθένας με την δουλειά του. Δύο πλοία συγχρόνως έτοιμάζοντο να φύγουν και σφύριζαν. Η θάλασσα ήτον γυαλί, και ó ήλιος την έκανε όλη μιá επιράνεια χρουσή, όλόχρυση, και όλα τά πλοιαράκια κ' οί βάρκες ήταν σαν νάλωσαν μέσα της. Από ένα πελώριο πλοίο με τρία κατόρτια πού ήτον άραγμένο πιό μακριά, άκούετο ένα οργανέτο πού έπαιζε, και όταν τά πλοία έπλευσαν για μιá στιγμή τά σφυρηλάματα των, ή μελωδία του έφθασε σαν ντροπαλή, τρεμουλιαστή, άπαλή φωνή κοριτσιίστικη. Διασκεδάζαν στο κατάρτωμα τού πλοίου, γελοΰσαν και χόρευαν πόλκα με τó οργανέτο.

Τού Νάγκελ τó μάτι έπεσε σ' ένα μικρό μικρούτσικο κοριτσάκι πού βαστούσε μιá γάτα. Την βαστούσε κ' έκρέμετο όσο πού άγγιζαν τά πίσω της πόδια κάτω στην γή. Ο Νάγκελ χάρηδενε της μικρής τó μάγουλο και της ειπε:

— Είναι δική σου ή γάτα;

— Ναι, δύο, τέσσερα, έξι, έπτά.

— Μπα, ξέρεις και μετράς;

— Ναι, έπτά, όκτώ, ένδεκα, δύο, τέσσερα, έξι, έπτά.

Έξακολούθησε τόν δρόμο του. Προς τó μέρος της εκκλησίας ένα άσπρο περιστέρι, από τόν ήλιο μεθυσμένο πετούσε και χάρηκε πίσω άπ' τις κορυφές των δέντρων. Ήτον σαν ένα άσημένιο τόξο πού άπ' τόν ουρανó ψηλά έπεφτε λοξά κάτω στην γή. Ένας πυροβολισμός άκούσθηκε σιγανός, και άπ' τó δάσος, άπ' τó άλλο μέρος τού κόλλου, άνέβηκε λίγος γαλανός καπνός σαν έλαφρη πνοή.

Όταν έφθασε στόν τελευταίο μώλο, περπάτησε άπάνω κάτω στην έρημη προκυμαία κ' έπειτα άνέβηκε στόν λόφο και προχώρησε μέσα στο δάσος. Περπάτησε ως μισή ώρα κάτω άπ' τά δέντρα ως πού έφθασε σ' ένα μικρό μονοπάτι και στάθηκε. Παντού ήταν ήσυχία, ούτε ένα πουλάκι δέν άκούετο, και στόν ουρανó δέν είχε ούτε ένα συννεφάκι. Απομακρύνθηκε λίγα βήματα από τó μονοπάτι, διάλεξε ένα στεγνό μέρος κ' εκεί ξάπλωσε κάτω. Δεξιά είχε την εκκλησία, άριστερά την πόλι κι' από άνω του την άπέραντη θάλασσα τού γαλανού ουρανού.

Άχ, να μπορούσε κανείς να είναι εκεί άπάνω και να συριανίζη άνάμεσα σε ήλιους και να περνούν κομήτες να τού χαιδεύουν τó μέτωπο με την ουρά τους! Τί μικρούτσικη πού ήτον ή γή και τί τιποτένιοι οί άνθρωποι! Τί νόημα έχει να είναι κανείς άνθρωπος! Τρέχουμε μερικά χρόνια μέσ' στην χωματένια ζωή, για να κάνουμε έπειτα τί; να διαλυθούμε! Ο Νάγκελ έτριψε τó κεφάλι του, ά, θά τελειωνε επί τέλους, θά έφευγε από αυτόν τόν κόσμο για να τελειώνη μιá ώρα άρχήτερα. Μά, θά τó αποφάσιζε αλήθεια; Ναι, θά τó αποφάσιζε, μα τόν Θεό, και δέν θά διπσοχωρούσε ούτε ένα βήμα. Και αισθάνθηκε χαρά και άγαλλίασι πού έβλεπε αυτήν την εύκολη διεξοδο. Τού ήρθαν δάκρυα στα μάτια από τόν ένθουσιασμό, και ή άναπνοή του έγινε πιό δυνατή. Νόμιζε πώς ήτον κι' όλας μέσα σε μιá βάρκα εκεί άπάνω και γλιστρούσε μέσα στην θάλασσα τούρανού και ψάρευε μ' ένα άσημένιο άγκίστρι και τραγουδούσε. Κ' ή βάρκα ήτον από έύλο άρωματικό, και τά κουνιά άστραφταν σαν άσπρα φτερά: τó πανί ήτον από άνοιχτό γαλάζιο μετάξι κ' είχε σχήμα σαν μισοφέγγαρο.

Μιá άνατριχίλα έντυχίας τόν διαπέρασε, ξεχασε όλα γύρω του σαν κάτι να τόν άρπαζε

μακριά άπ' τόν κόσμο κ' αισθάνετο μόνο τού ήλιου την καυτερή ζεστασιά. Η βαθειά σιωπή τόν μεθοΰσε, δέν ήταν τίποτα πού να τόν πείραζε, μόνο άπάνω στόν άέρα περνούσε και βούιζε ó σιγανός ήχος, ó ήχος της τεράστιας μηχανής τού παντός: ó Θεός πού γυρνούσε την ρόδα της ζωής. Στο δάσος γύρω οϋτ' ένα φύλλο δέν σάλευε.

Άκουσε μιá φωνή πού φώναζε τόνόμα του και άπήντησε: ναι, και περίμενε να ιδή: μα κανείς δέν φάνηκε. Περιεργο, είχε άκούσει τόνόμα του τόσο καθαρά: μα δέν τόν έμελε πιά, ίσως να ήτον κ' ή φαντασία του κ' οϋτε ήθελε να ήρχετο κανείς να τόν ταραξή. Εύρίσκειτο σε μιá κατάστασι πού ήτον σαν όραμα: κάθε του νεϋρο ήτον ζωντανό, άκουε μουσική μέσ' στο ίδιο του τó αίμα, σαν να ήτον κι' αυτός ένα κομάτι τού Σύμπαντος, τó ίδιο με τόν ήλιο και με τά βουνά και με όλα τάλλα. Η ψυχή του μεγάλωνε κ' ήτον γεμάτη μελωδίες σαν να ήτον ένα όργανο μέσα του και όλο έννοιασε αυτήν την γλυκειά μουσική πού κυλούσε, κυλούσε μέσα στο αίμα του. Έμεινε έτσι ξαπλωμένος και χαιρέτο την μοναξιά του. Έπειτα άκουσε βήματα στο μονοπάτι, αληθινά βήματα πού δέν μπορούσε να γελιέται αυτήν την φορά: σήκωσε τó κεφάλι και είδε έναν άνθρωπο πού ήρχετο άπ' την πόλι. Βαστούσε κάτω άπ' τó χέρι ένα μακρουλό ψωμι και τραβούσε μ' ένα σχοινί μιάν άγελάδα πού τόν άκολουθούσε: όλο σκούπιζε τόν ιδρώτα άπ' τó πρόσωπό του. Ήτον με τó πονκάμισο, χωρίς σακάκι, στόν λαιμό του όμως είχε ένα χονδρό μάλλινο σάλι κόκκινο, τυλιγμένο δυό φορές. Ο Νάγκελ έμεινε όλος ήτον και κύταζε τόν χωρικό. Νάτος, λοιπόν, αυτός ήτον ó Νορβηγός χωρικός, χί, χί, αυτός ήτον ó έντόπιος με τó ψωμι κάτω άπ' τó χέρι και την άγελάδα πίσω του! Ά — τί θέα! Χί, χί, χί, χί, χί. Στο Θεό σου! γενναίε μου Βικινγκ της Νορβηγίας! Άν χαλάρωνες λίγο τó μάλλινό σου σάλι για νάβγαίναν έξω τά ζούφια, δέν θά μπορούσες πιά να ζήσης γιατί θάμπαινε μέσα σου πολύς καθαρός άέρας και θά σε σκότωνε.

Μία μετά την άλλην χίλιες πικρές σκέψεις πέρασαν άπ' τόν νοϋ τού Νάγκελ. Σηκώθηκε και δυσαρεστημένος έκανε να γυρίση πίσω στο σπίτι. Μα είχε δίκαιο, όπου κι' αν γύριζες, παντού χονδροπάπουτσα και ζούφια και παληότυρο και ή κατήχησις τού Λουθήρου. Αλήθεια σ' όλες τις άκρες κι' όλες τις γωνιές, παντού φτώχεια και μιζέρια. Κ' οί άνθρωποι τί είναι; κάθονται σε παληόσπιτα με τρία πατώματα τρώγουν και πίνουν όλους μπορούν, τούς άρρέσει τó τόντυ κ' οί έλογοές, κ' έμπορεύονται κάθε μέρα πράσινο σακούνι και χάλκινα χτένια και ψάρια! Μά, την νύχτα όταν άστράφη και βροντά τότε

μαζεύονται κι' άπ' τόν τρόμο τους διαβάζουν προσευχές. Γύρνε να βόης μιá έξαίρεσι και πές μου αν την ηύρες. Βρές μου ένα έγκλημα, μιá πρωτόκουστη άμαρτία! Όχι τά γελοία παραστρατήματα των πόλεων, όχι θέλω μιá μεγάλη άμαρτία πού να είναι γεμάτη από τó άγριο μεγαλείο της κολάσεως! Άχ, όλα είναι τόσο μωρά, μα τόν Θεό, τόσο έλεεινά...

Όταν όμως ξαναφθασε και ξαναπέρασε τούς μώλους και είδε τόση ζωή και τόση κίνησι, σιγά σιγά έγινε πάλι πιό εύθυμος, πιό χαρούμενος ως πού άρχισι πάλι να τραγουδά. Δέν ήτον και καιρός για λύπη, για άθυμία: ήτον καλός καιρός, μιá λαμπρή καλοκαιριάτικη μέρα. Και ή μικρή πόλις ξαπλωμένη εκεί γυάλιζε μέσ' στόν ήλιο σαν να ήτον μαγεμένη. Όταν έφθασε στην πόρτα τού ξενοδοχείου, όλη του ή στενοχώρια είχε φύγει, δέν είχε πιά θυμό μέσ' στην καρδιά, και μέσα του έφεγγε πάλι εκείνη ή εικόνα της βάρκας με τó άρωματικό έύλο και τó γαλάζιο πανί τó μεαζιωτό πού ήτον σαν μισοφέγγαρο.

Η ψυχή του έμεινε με αυτό τó παράξενο και εύχάριστο αίσθημα όλην την ήμέρα. Προς τó βράδυ βγήκε πάλι έξω, πήγε πάλι κατά την θάλασσα και ξαναείδε όλα εκείνα τά πράματα πού τούκταναν πάλι την ίδια βαθειά έντύπωσι. Ο ήλιος χαμήλωνε, τó δυνατό φώς άρχισε να θαμπώνη και χύνετο μαλακά μαλακά πάνω στο νερό, κι' ó θόρυβος από τά πλοία έγινετο πιό σιγανός. Μερικά πλοία έστολίζοντο με σημαίες, και στην πόλι σημαίες κυμάτιζαν σε πολλά σπίτια. Σιγά σιγά, σ' όλην την προκυμαία έπλευσε ή δουλειά.

Ο Νάγκελ τά κύταζε όλα συλλογισμένος, έπειτα άνέβηκε πάλι λίγο προς τó δάσος, πήγαινε έδώ κ' εκεί, έφθασε και ως τó σπίτι τού παπα κοντά στην εκκλησία και κύταζε μέσ' στην αυλή. Έπειτα μπήκε πάλι μέσ' στο δάσος, τρύπωσε κάτω άπ' τά δέντρα ως τó πιό σκοτεινό μέρος, και κάθισε σε μιá πέτρα. Στο ένα χέρι άκούμπησε τó κεφάλι του και με τó άλλο χαιδευε τó γόνάτο του. Έμεινε έτσι καθισμένος πολύ, ίσως μιá όλόκληρη ώρα διαν σηκώθηκε για να γυρίση, ó ήλιος είχε φύγει. Οί πρώτες μελανιές της σκοτεινιάς άπλώνονταν άπάνω στην πόλι.

Τόν περίμενε μιá μεγάλη έκπληξς. Όταν βγήκε άπ' τó δάσος είδε ένα σωρό φωτιές, γύρω σ' όλους τούς λόφους και μιá εικοσαριά φωτιές πού έκαιαν άπ' όλα τά μέρη σαν μικροί ήλιοι. Ο κόλλπος ήτον γεμάτος βάρκες πού άναβαν βεγγαλικά κόκκινα και πράσινα. Από μιá βάρκα πού εκάθοντο τέσσερις και τραγουδούσαν, πέταξαν και μερικές ροπέτες στόν άέρα. Ένα σωρό άνθρωποι ήτον στο πόδι. Στην αποβία του

ατμοπλοίου ήτον τόσοσ κόσμος πού εφαινετο κατάμανρη.

“Ο Νάγκελ φώναζε σχεδόν απ’ την χαρά του. Γύρισε και ρώτησε έναν άνθρωπο τί εσήμαιναν οί φωτιές και οί σημαίες. “Ο άνθρωπος τόν κύταξε, γύρισε τó πρόσωπο, τόν ξανακύταξε και τού ειπε πώς είναι 23 Ιουνίου, τού “Αι Γιαννιού. Μπα! τó λοιπόν τού “Αι Γιαννιού! Βέβαια σωστά ήτον, δέν ήτον λάθος, κι’ ή ήμερομηνία σωστή. Μπα — λοιπόν σήμερα τού “Αι Γιαννιού, χί, χί, όλα τά καλά μαζί, κι’ ήτον και τού “Αι Γιαννιού! “Ο Νάγκελ έτριψε τά χέρια του απ’ την χαρά του και τράβηξε κ’ εκείνος πρós την προκυμαία· όλο έλεγε μέσα του: τί ευτυχία νά είναι σήμερα και τού “Αι Γιαννιού.

Μέσα σ’ έναν σωρό κυρίους και κυρίες διέκρινε από μακρυνά την δμπρέλα της Δάγνης Κιέλλανδ, πού ήτον κόκκινη σαν αίμα· όταν άντελήφθηκε και τόν Ιατρόν τόν Στένερσεν, δέν έδίστασε πιά, μα πήγε άμέσως πρós αυτόν. Χαιρέτησε, έσφιξε τó χέρι τού Ιατρού και στάθηκε λίγο χωρίς νά ξαναβάλλη τόν σκούφο στό κεφάλι. “Ο Ιατρός τόν έούστησε σ’ όλην την παρέα και ή κυρία Στένερσεν τούδωσε τó χέρι και ό Νάγκελ κάθισε κοντά της. “Ητον χλωμή και τó χρώμα της ήτον σχεδόν γκριζο πού εφαινετο άρρωστημένη. Μα ήτον πολύ νέα, μόλις είκοσι χρόνων. “Ητον ζεστά ντυμένη.

“Ο Νάγκελ ξαναφόρεσε τόν σκούφο του και ειπε γυρίζοντας σ’ όλους:

— Ζητώ συγγνώμη πού ήρθα και μπήκα μέσα στην συντροφιά σας, έτσι χωρίς νά με προσκαλέσετε.

— Καλέ τί λέτε, μάς κάνετε ευχαρίστησι, τόν διέκοψε ή κυρία, με πολλή ευγένεια. “Επειτα, ίσως νά μάς τραγουδήσετε και κανένα τραγούδι.

— “Οχι, δυστυχώς δέν ξέρω τέτοια πράματα, απήντησε ό Νάγκελ, είμαι άμουςος, όσο δέν μπορείτε νά φαντασθήτε.

— Κάνετε καλά και ήρθατε. Μιλούσαμε ίσα ίσα για σάς, ειπε ό Ιατρός. “Ομως παίζετε βιολί;

— “Οχι, ειπε πάλι ό Νάγκελ και κούνησε τó κεφάλι· χαμογέλασε κι’ όλας και ειπε: όχι δέν παίζω.

Και διά μιας, χωρίς νά τού δοθῆ καμία άφορμή σηκώνεται και λέγει, και τά μάτια του αλήθεια έβγαζαν στίβες: «Ναί, χαίρομαι σήμερα. “Ολην την ήμέρα σήμερα ήτον τόσο όραία, από την στιγμή πού ξύπνησα τó πρωί. Δέκα ώρες τώρα ζώ και βλέπω τó πιό όραίο όνειρο. Μπορείτε νά τó φαντασθήτε: όλο έχω τó αίσθημα πώς βρόσκομαι μέσα σέ μιá βάρκα από άρωματικό ξύλο και με γαλάζιο μεταξωτό πανί πούχει τó σχήμα τού μισοφέγγαρου. Δέν είναι όραίο; Φαντασθήτε! “Ημουν έξω μακριά και ψάρευα μ’ ένα άσημένιο άγκίστρι. Ναί μ’ ένα

άσημένιο άγκίστρι πώς; Συγγνώμη, μα δέν σάς φαίνεται, κυρίες μου, πολύ όραία και πολύ παράξενη αυτή ή ιδέα μου, αυτή ή φαντασία με την βάρκα, μιá βάρκα τέτοιου είδους;

Καμιά απ’ τις κυρίες δέν απήντησε· έντάζοντο σαν ν’ άρωτούσε ή μία την άλλη τί νά πουν· έπειτα ή μία μετά την άλλη άρχισαν νά γελούν· χωρίς λύπη και χωρίς επιείκεια γελούσαν για όλην του την ιστορία.

“Ο Νάγκελ τίς έντάζε, την μία μετά την άλλη, τά μάτια του έλαμπαν και βέβαια έουλόγητο ακόμα την βάρκα με τó γαλάζιο πανί — μα τά χέρια του έτριμαν λίγο, άν και τó πρόσωπό του ήτον έντελώς ήσυχο.

Τότε ό Ιατρός για νά τόν βοηθήση ειπε:

— Λοιπόν είναι σαν ψευδαίσθησις, πού.

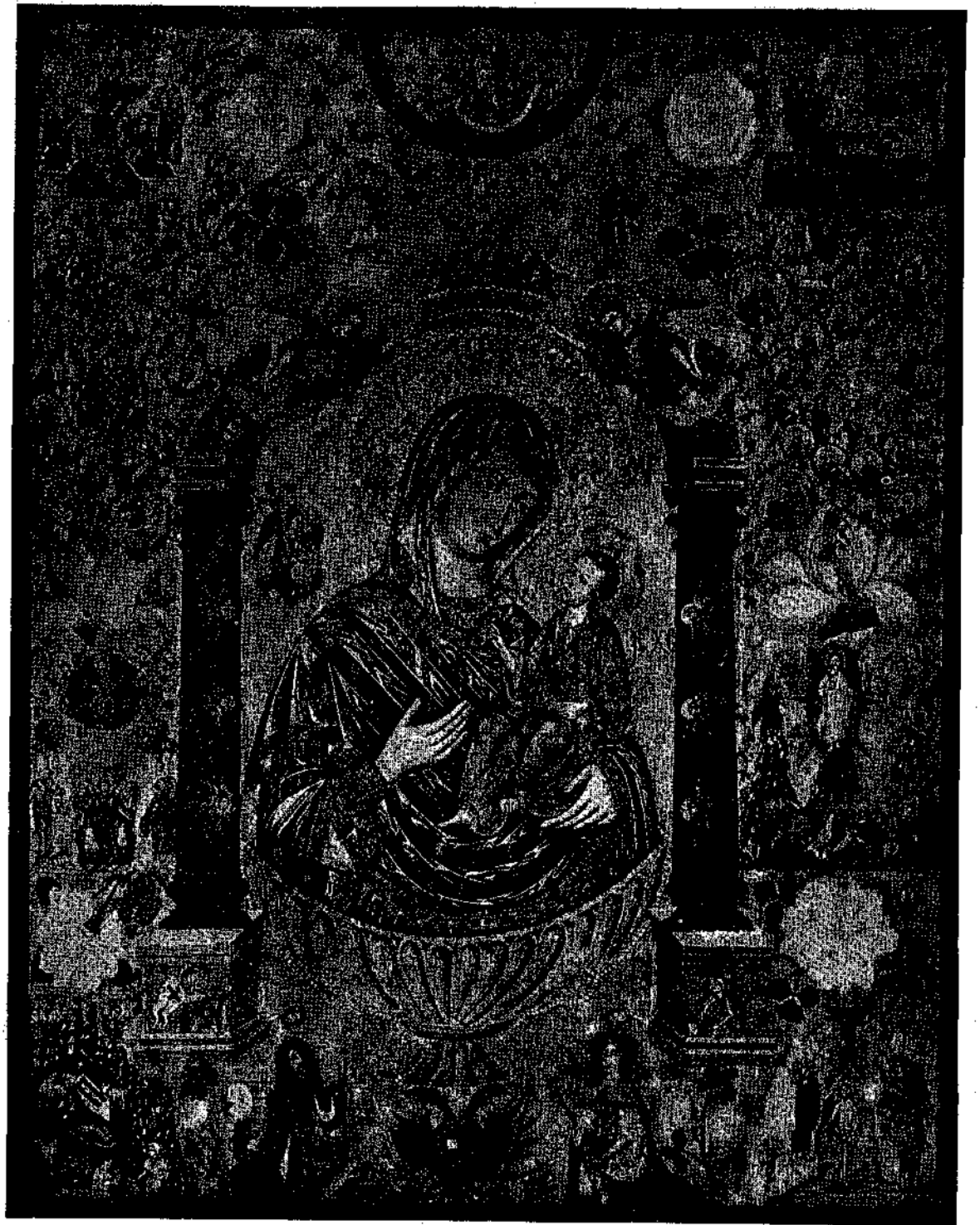
— “Οχι, καθόλου, ειπε ό Νάγκελ. “Επειτα, ναί, γιατί όχι; δέν έχει σημασία τó πώς θέλετε νά τó πείτε. “Ολην την μέρα ήμουν τόσο μαγεμένος. “Αρχισε από τó πρωί πού ήμουν ακόμα στό κρεβάτι. “Ακουσα μιá μύγα πού βούίξε, αυτό ήτον τó πρώτο πράμα πού κατάλαβα όταν ξύπνησα· έπειτα είδα τόν ήλιο πού έμπαινε μέσ’ στην κάμαρα από μιá τρύπα της κουρτίνας και έτσι διά μιας γεννήθηκε μέσα μου ένα αίσθημα γλυκό, άπαλό, αίσθανόμουν σαν καλοκαιρι μέσ’ στην ψυχή μου· φαντασθήτε ένα άπαλό μουρμουρητό μέσ’ στό χορτάρι, και αυτό τó μουρμουρητό νά περιγ’ μέσ’ από την καρδιά σας. Ψευδαίσθησις! — ναί, ίσως νά ήτον ψευδαίσθησις, δέν ξέρω· μα τότε πρέπει και νά σκεφθήτε πώς πρέπει νά είχα και την σωστή διάθεσι εκείνην την στιγμή, την σωστή ευαίσθησι για ν’ άκούσω ίσα ίσα εκείνην την στιγμή την μύγα πού βούίξε, πώς εκείνην την στιγμή μου έχρειάζετο νά ιδώ άκριβώς τέτοιο φώς και άκριβώς τόσο φώς· έτσι, μόνο μιá άχτίνα πού νάμπαινε απ’ την τρύπα της κουρτίνας, κτλ. Μα ότον έπειτα σηκώδηκα και βγήκα έξω, πρώτα είδα μιá όραία κυρία σ’ ένα παράθυρο — γύρισε και κύταξε την νέα “Αντρέξεν, πού εκείνη άμέσως χαμήλωσε τά μάτια, — έπειτα είδα ένα σωρό πλοία, έπειτα ένα μικρό κοριτσάκι πού βαστούσε μιá γάτα, κτλ. και όλα αυτά τά πράματα, καθένα χωριστά, μούκαναν έντύπωσι. “Επειτα πήγα στό δάσος κ’ εκεί ήτον πού είδα την βάρκα και τó μισοφέγγαρο, έτσι μόνο πού ήμουν ξαπλωμένος και κύταξα, κύταξα τόν ούρανό.

“Οι κυρίες όλο γελοούσαν και ό Ιατρός λές και είχε κολλήσει κ’ εκείνος απ’ τó γέλιο των· ειπε μειδιώντας:

— Λοιπόν μ’ ένα άσημένιο άγκίστρι ψαρεύατε;

— Ναί, μ’ ένα άσημένιο άγκίστρι.

— Χά, χά, χά.

Την εικόνα αυτήν τού Αυτοκρατορικού Θεσσαυρού της Βιέννης περιγράφει ό πρίγκιπ Johann Georg της Σαξωνίας εις τó Βυζαντινόν Περιοδικόν τού Ιουνίου και θεωρεί προερχομένην από τó “Αγιον “Ορος.

Ἐπιθεωρητῆς τῶν ἐν Μακεδονίᾳ σχολείων, Γ. Οἰκονόμου, Ι. Βαχαβιόλας καὶ Χ. Οἰκονόμου, πρῶην Ἐπιθεωρητὰ τῆς Δημοτικῆς Ἐκπαιδεύσεως.

Εἰς τὴν κενωθεῖσαν διὰ τοῦ νέου διορισμοῦ τοῦ κ. Γ. Παπασοτηρίου θέσιν Γενικοῦ Γραμματέως τοῦ Ὑπουργείου τῆς Παιδείας, διορίσθη ὁ τμηματάρχης τοῦ ἰδίου Ὑπουργείου κ. Ἰω. Ἰωαννίδης, ἀναλαμβάνων καὶ τὸ τμήμα τῆς Δημοτικῆς Ἐκπαιδεύσεως.

Ἡ Κοινοβουλευτικὴ Ἐπιτροπὴ πού ἐξελέγη μὲ πρόεδρον τὸν κ. Μπακόπουλον καὶ εἰσηγητὴν τὸν κ. Λαγοπάτην διὰ νὰ κάμῃ ἀνακρίσεις ἀν οἱ δημοτικισταὶ εἶναι προδότες καὶ πωλημένοι, διατὶ ἐσταμάτησε τὸ ἔργον τῆς καὶ δὲν παρουσιάσθη εἰς τὴν Βουλὴν νὰ εἰπῇ τὸ ἀποτέλεσμα τῶν ἀνακρίσεών τῆς; Ζεῦροι ἢ ἐπιτροπὴ τί εὐθύνην ἔχει μὲ τὴν σωπὴν τῆς αὐτῆς; Αὐτὰ ἐρωτᾷ ὁ «Νουμάς» εἰς τὸ τελευταῖον τοῦ φύλλον.

Εἰς τὴν Φλωρεντιαν προκηρῶσεται διὰ τὸν προσεχῆ Νοέμβριον ἡ 7ῃ διεθνῆς καλλιτεχνικὴ ἔκθεσις. Ἡ ἔκθεσις θὰ διαρκέσῃ ἕως τὸν Ἰούνιον 1912.

Ἐνα νέον περιοδικὸν πρόκειται νὰ ἐκδοθῇ, εἰς τὸ Παρίσι «Ἰανός». Ἔτσι ἀρχίζει ἡ ἀγγελία πού ἐξέδωσαν:

«Ἐχόντες πλέον σταθερὰν τὴν ἀπόφασιν τῆς σχετικῆς πρὸς τὸ ἔργον ὅπερ ἀνελάβομεν, ἀναχωρήσεως μας ἐκ Παρισιῶν, καὶ τῆς εἰς τὴν ἀγαπητὴν πατρίδα μας ὀλιγομέρου ἐπιπόδου σας ἀποστέλλομεν τὴν ἀγγελίαν ταύτην, μὲ τὴν πεποιθῆσιν πῶς πληρεστάτην θέλετε λάβει γνώσιν τοῦ σκοποῦ μας καὶ τοῦ ἔργου μας κλπ. κλπ.

ΝΕΑΙ ΕΚΔΟΣΕΙΣ

Περασμένα Στεγασμένα Δ. Γρ. Καμπούρογλου (Ἐπεισόδια, διηγήματα, ἐντυπώσεις, ὄνειρα, εἰκόνες). Ἀθήναι, Ἑλλ. Ἐκδ. Ἐταιρεία, δρ. 2.

Ἄ Τάφος Κωστῆ Παλαμᾶ. Ἐκδοσις Β'. Εἰς τὸν ἴδιον τόμον Ἄ πρῶτος λόγος τῶν Παράδεισων. Ἐκ-

δότης Ι. Δ. Κολλάρος, βιβλιοπωλεῖον «Ἔστια». Ἀθήναι, δρ. 2.

Οἱ ἔθνη καὶ γλωσσικοὶ ἐφιάλται Ἀθανασίου Χ. Μπούτουρα δ. φ. Ἀθήναι, δρ. 1.

Ἐγὼ ἀνάμεσα στὴ φύσιν καὶ τὸ θάνατο. Α. Σοφιστῆ, Ἀθήνα, 1910.

Ἑλληνοσραπτικῆς ἀνατροπῆς, διάλεξις Ι. Ε. Διαμαντιοπούλου, Σμύρνη, φρ. 0,50.

Πρόγραμμα καὶ Κανονισμὸς Ἐμπορικῆς καὶ Λογιστικῆς Σχολῆς Παναγιωτοπούλου. Νέον καὶ πρωτότυπον ἔργον διὰ τὴν Ἑλλάδα σύστημα λογιστικῆς διδασκαλίας, βασιζομένης ἐπὶ τῆς ἀτομικότητος ἐκαστοῦ μαθητοῦ. Ἐν Πειραιεὶ, ὁδὸς Νοταρᾶ 68.

Ὀδηγὸς τῆς Ἑλλάδος, Σάμου, Κρήτης, Κύπρου καὶ ἀπείσεως τῆς Μακεδονίας Ν. Ἰγγλέση, ἔτος Γ' 1911, Ἀθήναι, δρ. 15.

Albert du Bois, essai critique par Joseph Chot. Paris, Sansot fr. 3,50.

L'Assemblée Nationale poème patriotique par Géralisme D. Cangellaris, Alexandrie.

Catalogo della Mostra archeologica nelle Terme di Diocleziano. Esposizione Internazionale di Roma 1911.

Renée Vinien par Charles Brun Paris, Sansot fr. 1.

ΑΛΛΗΛΟΓΡΑΦΙΑ

Ραχὴλ, Ἀθήνας. — Εὐχαριστοῦμεν. Εἶναι ὅμως δύο τρεῖς λέξεις δυσκολοδιάβαστες. Μᾶς στέλλετε τὸ βιβλίον νὰ τις ἰδοῦμε εἰς τὸ πρωτότυπον;

Θ. Ν. Κάϊρον — Κατὶ τοῦ λείπει πού μᾶς κάνει νὰ μὴν τὸ δημοσιεύσωμεν.

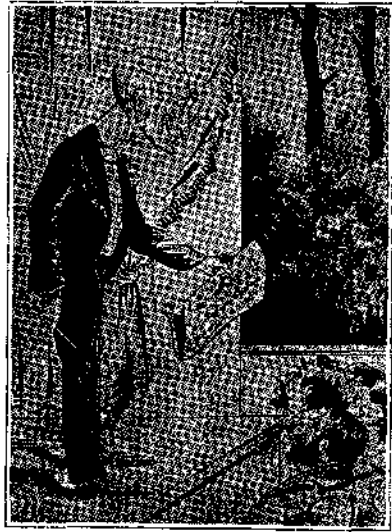
Κ. Π. Μ. Καλλιπολιν. — Θὰ δημοσιευθῇ, εἰς τὸ ἐρχόμενον ἔτος. Εὐχαριστος δεχόμεθα καὶ ἄλλα.

Β. Σ. Λάρνακα. — Ἀκατάλληλον.

ΓΕΛΟΙΟΓΡΑΦΙΑΙ

Ὁ Σκαῖς (Δεκατιστής). — «Καιροί».

Παρατηρήσατε κύριοι καλὰ, διότι μετ' ὀλίγον δὲν θὰ βλέπετε τίποτε. — «Καιροί».